

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 13 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1911

ΑΡΙΘΜΟΣ 455

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ε. Ρ. ΑΝΙΣΤΗΣ. Αποτρογίδια.

ΦΗΜΙΟΣ. Τὸ Ἑλληνικὸ Κοινὸν τὲ ο.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Ἡ αἴρεσις τῆς Ἐπιστήμης
καὶ τῆς Ἀλήθειας.

Π. Τὸ στεγνὸ τραγῳδὶ τῆς Σολβέγιας (Ibsen).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σημειώματα στὸ περιθώριον.

Τ. Δεκαπέντε μέρες στὸ Μωριά (συνέχεια).

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ. Τὸ ρολόι (μετάφρ. δ. Ἰουλιὰς
Δημ.).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΤΟ ΖΗ-
ΤΗΜΑ ΜΑΣ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑ-
ΤΟΣΗΜΟ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ (*)

119

Τοὺς στίχους τούτους σημείωσα ἐδῶ καὶ τρία
χρόνια, στὸ περιθώριον τοῦ βιβλίου ποὺ ἔγραψε ὁ
Χρηστομάνος γιὰ τὴν αὐτοκρατορίσσαν Ἐλισάβετ :

Τὸ πιὸ περὶφανο Ὀνειρο μέσ' ἀπὸ κάποιο ἀστέρι,
— ἥλιος ἐκεῖ εἶν' ἡ Ποίηση, καὶ ἡ Μουσικὴ φεγγάρι, —
ἡδὺρ' ἐδοῖ κάτου ἀπαιριαστο περαστικὸ λημέρι
σὲ μιᾷς βασιλισσᾶς κορμί, σὲ μιᾷς νεράιδας χάρη.

Ἐάφνον τὸ σίδερο σ' ἐνὸς τρελοῦ φονιά τὸ χέρι
σβῆι τὸ κορμί τὸ σθηκὸ, τὴ νεραϊδένια χάρη.
Ἐύχνα ὄδεν ἤρθεσ, Ὀνειρο, πατρίδα σου τᾶστέρι,
ἥλιος ἡ Ποίηση εἶν' ἐκεῖ καὶ ἡ Μουσικὴ φεγγάρι.

Μὰ μὲ τὴν τέχνην του κρατᾷ καὶ μὲ τὸν ἔρωτά του
ἀλαφροσκιωτὸς ποιητὴς, λειτουργικὸ βιβλίον,
μέσα σου τὸ γόργ' Ὀνειρο ποὺ ὀλάστραψε μπροστά του.
Ὡ τὸ βιβλίον ποὺ τραγουδεῖ! — Καὶ σὰν τὸ ξεφυλλίξῃς
κάποια φτερά σ' ἀρρίζουνε καὶ κάτ' ἀλαφρογίγεις
σὰν ἀπὸ κόσμον μυστικόν, σὰν ἀπὸ νόημα θεοῦ.

120

Ὁ Καρκαβίτσας ἔλεγε κάποτε : « Ἡ δημοτικὴ
στῆς ἢ καθαρευουσιάνος, ἢ ἀρσενικῆς ἢ θηλυκῆς ».
Σωστά. Τρίτο φύλον δὲν ὑπάρχει, μήτε δρόμος
ἀνάμεσα. Δημοτικιστῆς, πρῶτ' ἀπ' ἄλλα ἐκεῖνος
ποὺ τὰ γράφει τὰ δημοτικὰ ἔχει ἐκεῖνος ποὺ
λέει μονάχα πὼς εἶναι δημοτικιστῆς καὶ ποὺ μονάχα
κοροϊδεύει τὸν κ. Μιστριώτη. Δὲ φτάνει. Ἡ δημο-
τικὴ δὲ θέλει λιμοκοντόρους γιὰ πλατωνικὰ κόρτε·
θέλει ἐπιμήτορες γιὰ γένα.

121

Ριγμένο, ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια, μὲ τὸ μολύδι, στὸ
περιθώριον τοῦ ἀρθροῦ μιᾶς ἐφημερίδας : Κανένας
δὲν ἀρνιέται τὴ δημοτικὴ γλῶσσα· ἔλοι, καὶ φωπι-
σμένοι καὶ κουτοπόνηροι καὶ ψωροπερήφανοι, καὶ
γνωστικοί, καὶ ἀστέχαστοι, ἄλλοι κάνουν πὼς τὴν
ἀναγνωρίζουν, ἄλλοι πὼς τὴν ἀνέχονται μερικοί,
καὶ τὴν πενηγυρίζουν. Ζήτημα γιὰ δημοτικὴ
γλῶσσα, σὰν ἰδέα πλατωνικὴ, σὰν ἀεροκρέμαστο
σύγγεφο, σὰν κάτι ἀνάλογο μὲ τὸ ξεφωνητὸ τοῦ
στραβοῦ διακονιάρη « κόσμον ἀκούω καὶ κόσμον
δὲ βλέπω », ζήτημα τέτοιο δὲν ὑπάρχει. Ζή-
τημα γιὰ τὴ συμπάθεια καὶ γιὰ τὴ συγκατάβαση
ποὺ ἐμπνέει ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, ἀπληρὴ παιδοῦλα,
ἀπλῆ χωριατοπούλα, παρουσιασμένη στὰ λαϊκὰ μνη-
μεῖα, καὶ σὲ στίχους ποιητῶν, ζήτημα τέτοιο δὲν
ὑπάρχει. Ζήτημα γιὰ τὴ δημοτικὴ γλῶσσα πὼς δὲν
μποροῦμε νὰ τὴν ξεφύγουμε, καὶ πὼς δὲν μποροῦμε
νὰ μὴ τὴ μιλάμε, ὅπως ἔπος, μιὰ, καθαρά,
στὰ γιομάτα, σκιαχτά, μπερδεμένα, κοσκινισμένα,
ἔλοι μας, ἀπὸ τὸ βασιλιὰ ἴσα μὲ τὸ λοῦστρο, ζήτημα
τέτοιο δὲν ὑπάρχει. Τὸ ζήτημα ἀρχίζει ἀπὸ τὴ στιγ-
μὴ ποὺ ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ἀρχίζει νὰ γίνεται
γλῶσσα γραφτῆ, μὲ τὸ δικαίωμα, μὲ τὴν προσπά-
θεια, μὲ τὸν ἀγῶνα καὶ μὲ τὴ δύναμιν νάντικατα-
στήσῃ σὲ ἔλα τῆς καθαρεύουσας, καὶ νὰ κάμῃ τὴ
δουλειὰ ποὺ κὰν ἡ γλῶσσα σ' ἓνα ἔπος, ὁμορφώ-
τερα, χρησιμώτερα, καλύτερα, ἐντελέστερα, ἀπὸ τὴν
καθαρεύουσα. Τὸ ζήτημα ξεσπᾷ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ
ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ἀρχίζει νὰ γίνεται Λόγος. Τὸ
ζήτημα ξεσπᾷ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἡ δημοτικὴ γλῶσ-

(*) Κοιτάξτε ἀριθ. 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448,
449, 450, 451, 452 καὶ 453.

σα ξεπέρασε τὰ βρεφικά χρόνια, έπαψε νά είναι άπληρη παιδούλα, κινώντας ύλων τίς καλοσύνες και παίρνοντας από τά χέρια όλωνών κουφέτα, και μάς προσβάλλει σά γυναίκα μεστωμένη, μά πού δέ χωρατεύει, και πού δέν έρχεται νά κάμη κόρτε του σαλονιού ή νά του παραδοθή χτηνώδικα του άντρα, μά πού έρχεται νά πολεμήσι, για τόν άπολυτρωμό της, πού έρχεται νά ξεσκαλίσι ένα προς ένα όλα της τά παραγνωρισμένα δικαιώματα, για μιá χειραφεσία, ταιριαστά πάντα με τό φυσικό της, και λίγο λίγο και ύπομονετικά και με τόν καιρό δουλεμένη, μά χειραφεσία πέρα και πέρα. Το ζήτημα ξεπα από τή στιγμή πού ή δημοτική γλώσσα μεγάλωσε, κ' έδειξε πως είναι πλάσμα άρσενικό, και μ' όλο της τό θηλυκό τένομα, κ' έγινε άντρας με μουστάκι, με γροθιά, με άνάστημα, με παράστημα, με νού, με καρδιά, με γράμματα, με θάματα. Φυσικά και λογικά ό πόλεμος (ή σταινόταν της γυναίκας πού δέ χωρατεύει, τού άντρα πού θριαμβεύει. Δημοτική γλώσσα και δημοτικισμός έξω από τούς ανθρώπους του λόγου πού τή μεταχειρίζονται γράφοντάς τηνε, δειλά, τομηθά, σσφά, κομπογιαννίτικα, μισά, άκέρια, όλοι, με τήν άξιοτίμητη πρόθεση νά κάμουν έργο όμορφιάς ή έργο κοινωνικής ώφέλειας ή και τά δυό μαζί, δημοτική γλώσσα και δημοτικισμός έξω από τούς ανθρώπους πού τά μεταχειρίζονται, μά με κάποια χαρακτήρα, με κάποια γραμματική, δηλαδή με κάποια μουσική, δημοτική γλώσσα και δημοτικισμός, έξω από τούς εργάτες του λόγου, δέν ύπάρχουν, άερας φρέσκος είναι. Δημοτική γλώσσα και δημοτικισμός, έξω απ' ό,τι κράζεται σίς κουθέντες του δρόμου και στους κρυάδες των καφενέδων μαλλιαρισμός και ψυχαρισμός, δέν ύπάρχει, τήν ώρα τούτη, με κίνηση και με ενέργεια. Κι αν ύπάρχουν άνθρωποι πού άνέχονται νά λέγονται δημοτικιστές, και δέ θέλουνε νά λέγονται μαλλιαροί ή ψυχαριστές, οι άνθρωποι τούτοι, ή δέ θα είναι άδολοι όπαδοί της ιδέας της δημοτικής, ή δέν έχουν τή συνείδηση του ποσού, μικρού ή μεγάλου, από τό μαλλιαρισμό και από τόν ψυχαρισμό πού ρέει μέσα στο αίμα τους. Γιατί ό λεγόμενος μαλλιαρισμός είναι ή γυναίκα πού άπάνου σημεύσα. Γιατί ό λεγόμενος ψυχαρισμός είναι ό άντρας πού παραπάνου χαρακτήρισα. Δοξολογίες από τή μιá μεριά για τή δημοτική γλώσσα κι αναθέματ' από τήν άλλη τή μεριά, δέν ξήρω ποιώνε μαλλιαρισμών και ποιών ψυχαρισμών, τί νόημα έχουν δέν καταλαβαίνω. «Κόμποι και λέγων εύμορφία», θα έκραζε ό άρχαίος εκείνος μαλλιαρός, ό Εύριπίδης.

Η ΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

«Εγώ εν και μόνον περί του γλωσσικού ζητήματος γνωρίζω, διότι έλαβον άφορμήν νά εκθέσω από του βήματος τούτου διά μακρών τήν γνώμην μου περί αυτού. Και κατακρίνας ως κατέρκρια τήν αίρεσιν του μαλλιαρισμού και τήν αίρεσιν του ψυχαρισμού, διεξεδίκησα τά άπαράγραπτα δίκαια της γλώσσας της δημοτικής, της όποιας εάν έπρόκειτο νά στερηθώμεν, θα έχάνομεν εν μέρος, εν μέγα μέρος της ένυκτικής μας ψυχής».

Με τέτοια λόγια άπάντησε ό κ. Βενιζέλος τήν περασμένη βδομάδα μέσα στη Βουλή, σε κείνους, πού φωνάζανε για τό διορισμό του κ. Σίμου Μενάρδου στην πανεπιστημιακή έδρα της Αρχαίας Έλληνικής Φιλολογίας. Ξαφνιάστηκαν οι φημερίδες μας, δσες κάνουνε τόν ψευτοφιλελεύτερο, κι άπόμειναν με τό στόμα ανοιχτό μερικοί άνθρωποι, όσοι κάνουνε τόν ψευτοδημοτικιστή. Ύμνοι στόν Πρωθυπουργό τονιστήκανε, έπίθετα θαυμαστικά του χαριστήκανε, και ή φήμη των δρόμων με μιá ήρωϊκή πνοή τονέ περιτύλιξε.

Για όσους όμως βλέπουν τά πράματα με τήν ήρεμία της γνώσης και της έπίγνωσης, με τό έρευνητικό μάτι του άληθινού αγωνιστή για τό τρανό ζωτικό ζήτημα πού άγγίζει σήμερα τήν εθνική ψυχή, τά λόγια του κ. Βενιζέλου σταθήκανε σε μιá φυσική συνέχεια της άπαγοήτευσης πού σκόρπισε ό Πρωθυπουργός εδώ και πέντε μήνες μιλώντας για τό γλωσσικό ζήτημα και βάνοντας σύγκαιρα μέσα στο Σύνταγμα του φιλελεύτερου (!) έλληνικού βασιλείου τήν περίφημη περιοριστική διάταξη, στίγμα πνευματικής βαρβαρότητας και παντοτινό δείγμα της σύχρονης έξεολύπητης κακομοιριάς, για τούς κατοπινούς μας. Η διάκριση της δημοτικής γλώσσας και της γλώσσας «των μαλλιαρών και των ψυχαριστών» είναι τό σημείο πού ίσα ίσα δείχνει τόν άνθρωπο πού δέν ξέρει, πού δέν μπορεί νά ξέρη γιατί δέν τόν άφίνει ή συνειθισμένη μας επιπολαιότητα, τήν νόσια της διάκρισης της ίδιας, τή βάση της και τό άπλωμά της. «Αν ή Δημοτική γλώσσα «άποτελει μέγα μέρος της εθνικής μας ψυχής» με τί θάρρος, με ποιό τρόπο, με τί προσόντα, με ποιá βαρύτητα, με τί δικαιώμα έρχεται από τό βήμα της Βουλής νά συγκατίση Έκείνον πού έδειξε τά δίκαια της Δημοτικής μας μπροστά σε όλο τόν κόσμο, πού φανέρωσε τή σημαντική της αξία για τήν εθνική

μας ζωή, που βροντοφώνησε τὰ κακὰ τοῦ δασκαλισμοῦ καὶ τῆς προγονολατρείας, πού ὕψωσε τὸ πέλεκυ ἐνάντια στὴν πνευματικὴ σκλαβιά, πού σήκωσε τὴ δυνατὴ φωνή του, πού συντάραξε τὰ μουχλιασμένα νερά, πού ἀνασούμπησε τὴ σβυσμένη φωτιά στὰ στήθια τῶν ἀποθαρρημένων Ρωμιῶν, πού ἀνοίξε τὴ στράτα τῆς μικρῆς μας κι ἀδύναμης φιλολογίας πού ἀπλώσε ἀπάνου σὲ ἔλη τὴν Ἑλλάδα τὰ φτερά τῆς ἀψηφανότητος ποίησης, πού ξαναδημιούργησε μιὰ ψυχὴ, τὴν ψυχὴ τῆς Ἑλλάδας μας τῆς χαμένης; Τί σκέψη ἔχει ὁ Ψυχάρης μὲ τὴν αἴρεση τῶν μαλλιαρῶν, καὶ ποῦθε ἀρχίζει καὶ πού τελειώνει ἡ τέτοια αἴρεση; Τὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη εἶναι ὅσο πλατὶ κ' ἀπλόχωρο τόσο καὶ πολυσύνθετο. Μὰ στέκεται πρῶτα ἀπ' ὅλα στὴν ἴδια σειρὰ τόσο δημιουργικὸ, ὅσο κ' ἐπιστημονικὸ. Κι ἂ δὲ θέλει κανεὶς νὰ παραδεχτῆ τὴν ἀρίφνητη ἀξία τοῦ δημιουργικοῦ του, κι ἀκόμα ἂν ἔχη ἀντίρρηση σὲ μεριὰς τοῦ ἐπιστημονικοῦ του ἔργου, ὅμως πῶς μπορεῖ νὰ μὴν ἀναγνωρίσῃ αὐτὴ τὴ δουλειὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔστωντας ἀκόμα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ τῆς φανέρωμα;

Ἔνας ἐπιστήμονας πού ξετάζει τὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα, πού ψάχνει νὰ βρῆ τοὺς κανόνες τῆς, πού ζυγαρίζει τοὺς νόμους τῆς τοὺς ἐσωτερικούς, πού σταματᾷ ἐδῶ, πού προχωρεῖ ἐκεῖ, πού ἐνεργεῖ συνολικὰ ὅ,τι γνωρίζεται μὲ τὸνομα «ἔρευνα ἐπιστημονικὴ», κηρύχνεται αἰρεσιάρχης κι ἀποκηρύχνεται μὲ τὴ συνείδηση ἐλαφρῆ, δίχως κἀνε μιὰ δικιολογία, μιὰ ἐξέταση, ἓνα «γιατί». Πιστεῖται ἀληθινὰ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς πῶς τὴ στιγμὴ πού μιλεῖ, ὅπως μίλησε γιὰ τὴν «αἴρεση τοῦ ψυχαρισμού», πῶς ὑποστηρίζει τὴν ἐθνικὴ, τὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα; Ἄν ἤξερε, ἂν ἔνοιωθε ΠΟΥ εἶναι τὸ ζήτημα σήμερα, πῶς ἡ δημοτικὴ μας γλῶσσα ἀφημένη στὸ ἔλεος ἐνὸς ἀγλωσσου κατακτημένου ἀπὸ τὰ σκολειά λαοῦ, κιντυνεῖ νὰ χάσῃ τοὺς ἀκέρειους κανόνες τῆς, τοὺς νόμους τῆς τοὺς θαυμαστούς, πού τὴ χαρακτηρίζουνε γλῶσσα ἀξιόλογη κι ἀξιοπαρατήρητη μέσα στίς ἄλλες εὐρωπαϊκῆς, πῶς ἔχουμε χρέος νὰ τὴ γράφουμε ὅπως ἀληθινὰ εἶναι, καὶ εἶναι ὅπως μιλιέται ἢ κοινὴ δημοτικὴ ἀπ' ὅλο τὸ ἔθνος, ἐξὸν ἀπὸ τοὺς διαστραμμένους ἀπὸ τὴ μόρφωση τοῦ σκολειοῦ, πῶς οἱ διαστραμμένοι ἀπὸ τὸ σκολεῖο μὲρα τὴ μὲρα πληθαίνουνε, πῶς αὐτοὶ ἴσια ἴσια τοῦ θεωροῦνται οἱ καλύτεροὶ ἀπὸ τὸ ἔθνος εἶναι οἱ χειρότεροι, καὶ γιὰ τὴ μὲ τὴν ψεύτικη γλῶσσα τοὺς ψεύτικη κατακτημένη ἰδεολογία τοὺς ἐθνικὴ κι ἀτομικὴ, ἂν τὰ ἤξερε αὐτὰ ὅλα θὰ μπορούσε νὰ κοιτάξῃ μὲ μάτι ἀληθινὸ τὸ τί θέλει ὁ Ψυχάρης, τὸ τί διδάσκει καὶ τὸ τί ἔκαμε καὶ κἀνει γιὰ τὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Ἡ προσπάθειά του νὰ δώσῃ τὴ γραμματικὴ τῆς, νὰ δώσῃ τὸν

τρόπο τοῦ μεταχειρισμοῦ τῆς, τὸ βαθμὸ τῆς δυνάμεις τῆς, τὴν ἰκανότητά τῆς, σὲ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, θὰ ἔπρεπε νὰ τονιστῆ σὺν προσπάθεια ἐθνικῆς βνωμοσύνης ἀπὸ τοῦτο τὸ ἔρμο τὸ Κράτος πού ἔτοιμο εἶναι νὰ κηρύξῃ ἐθνικούς εὐεργέτες τοὺς κάθε λογῆς ἀθρώπους πού προσφέρουνε στὸ Ταμετο τοῦ πεθαίνοντας μερικὰ πεντακοσάρικα, καὶ πού δὲν ἔχει ντροπῆς χρῶμα νὰ σκοτώνη κάθε μέρα τὸ πνευματικὸ λογάρι, τὴν πλούσια τὴν πηγὴ, τὸ θησαυρὸ τὸν ἐθνικὸ, πού χαράζει σπάνια κι ἀργὰ στὴ σημερινὴ Ἑλλάδα, ἀνάξια τῆς παλιᾶς μας πατρίδας πού ἔζησε ὅλη καὶ δοξάστηκε ὅλη ἀπὸ τὴ λατρεία τῆς γιὰ τὸ Πνέμα καὶ γιὰ τὸ Ἰδανικὸ.

Ὁ κ. Βενιζέλος ἔδειξε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο πῶς δὲ θέλει νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τοὺς λογῆς φωνακλάδες τῶν δρόμων καὶ τῶν συλλαλητήριων, πού ὅλα τὰ καταπατοῦνε γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς στιγμῆς, γιὰ τὸ θάμπωμα τοῦ πολλοῦ κοσμάκη. Ὅλοι ὅσοι ἴσια μὲ σήμερα ξαπολούσανε τοὺς κερανοὺς τοὺς κατὰ τῆς δημοτικῆς μας, ποτὲς δὲ λέγανε ἴσια καὶ θαρρετὰ τὴ γνώμη τῶς ἐναντίο τῆς. Ὁ Μιστριώτης ὁ ἴδιος ποτὲς δὲ χτύπησε τὴ δημοτικὴ ἴσια ἴσια ἔλεγε πάντα πῶς ἡ δημοτικὴ εἶναι τὸ «καύχημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ» βεβαιώνοντας πῶς «οὐδεὶς διενόθη νὰ θίξῃ τὴν δημοτικὴν ἀλλὰ μόνον τὰ αἰρετικὰ κατασκευάσματα τῶν μαλλιαρῶν». Πρωτᾶμε ὅλους τοὺς Βενιζελικούς ὕμνολόγους τῶν καφενεῶν καὶ τῶν φιλικῶν ὄμιλων, ποῖα διαφορὰ ἀπ' ὅσα εἶπε ἴσια μὲ τώρα ὁ Μιστριώτης βρίσκουνε στὰ λόγια τοῦ Πρωθυπουργοῦ; Ἄν ἀληθινὰ ὑπάρχουνε μαλλιαροί, αὐτοὶ εἶναι κείνοι πού ἔχοντας ἐφόδιο τὴν ἡμιμάθεια πού πλημμύρισε τὸν τελευταῖο καιρὸ ὅλους τοὺς κύκλους τῶν λεγόμενων «γραμματισμένων», ὑποστηρίζουνε πεισματικά, ἀμεθοδολόγητα καὶ πονηρημένα τὸ ἀνακάτωμα τῆς ἀκέρειας κοινῆς δημοτικῆς μας γλῶσσας, μὲ τὰ τερατουργήματα τῆς καθαρεύουσας, χωρὶς νὰ νοιώθουν πῶς ἔτσι ἀθέλητα γυρίζουνε σὲ γλῶσσα χειρότερη ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, ἀφοῦ τὸ κάτω κάκου τῆς γραφῆς καὶ ἡ καθαρεύουσα ἔχει ὡς πρότυπο τὴν ἀρχαία Ἀττικὴ, πού ἔχει κανόνες, πού ἔχει ἀρχὴ καὶ τέλος, ἀδιάφορο ἂν ἡ δασκαλικὴ καθαρεύουσα εἶναι τὸ ἀπόπαιδὸ τῆς τὸ ψέφιο. Αὐτοὺς τοὺς μαλλιαροὺς ἔπρεπε νὰ χτυπήσῃ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς πάντα καθαρά, πάντα ἴσια, δίχως ἀριστολογίαις καὶ ὑπαινιγμούς.

Στὸν τόπο μας θ' ἀργήσουνε νὰ ξεκαθαριστοῦνε τὰ πράματα. Μέσα σὲ τέτοια περικυκλωσιὰ εἶναι φυσικὸ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπικρατοῦνε πολλὲς ἀσύστατες γνώμες καὶ συχισμένες ἰδέαι. Μιὰ ἐργασία μεγάλη, συστηματικὴ, φωτεινὴ, ἐθνώφελη, μνημεῖο σωστὸ γιὰ τὴν κατοπινὴ Ἑλλάδα, σὺν τὴν ἐργασία

τοῦ Ψυχάρη, δὲν μπορούσε παρὰ σὲ τέτοια πνευματικὴ βαρβαρότητα ποὺ βρίσκεται ὁ τόπος μς, νὰ χτυπηθῆ καὶ νὰ θεωρηθῆ σὰν κάτι ξένο, σὰν κάτι ἀνυπόφορο, σὰ μιὰ αἵρεση. Εἶναι ἡ αἵρεση τοῦ Ἰσίου δρόμου, τοῦ ἀνοιχτοῦ, τοῦ γιομάτου φῶς, πρασινάδα, ζωὴ καὶ γαλήνη. Εἶναι ἡ αἵρεση ποὺ δὲν ἔχει μέσα της τοὺς δημοκόπους τῆς ἡμιμάθειας καὶ τῆς ἐπιτηδειοσύνης, μὰ κλείνει στὰ σπλάχνα της τὴν ἀληθινὴ ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὄλου πέρα πέρα, ποὺ σὰν ξυπνήσῃ, σὰν ἀνανοήσῃ τὸν ἑαυτό του θὰ λατρέψῃ τοὺς πνευματικούς του πατέρες, ποὺ χαρακτηρίστηκαν αἵρεσιάρχες μόνο καὶ μόνο γιατί κλείσανε μέσα τους ὄλο τὸ λαό, ὄλη τὴν Ἑλλάδα, κάθε χώρα της, κάθε νησί, κάθε βουνό, κάθε πέτρα, τὴν ἐλιά τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὸ ἔλατο τοῦ Κατσαντώνη.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΜΕΡΕΣ ΣΤΟ ΜΩΡΙΑ. - ΜΟΛΥΒΙΕΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ. (*)

ΞΕΝΟΜΑΝΙΑ

Στὴν Ὀλυμπία εἶχε πάει κι ἄλλοτες, πρὸ χρόνια. Ἔβλεπε κι ἄλλοι ξένοι τότες στὸ ξενοδοχεῖο. Εὐρωπαῖοι. Ἐνα βράδι ὁ ξενοδόχος σερβίρισε ψάρι σ' ὄλους ποὺ τρώγανε στὴν τραπεζαρία. Στὸν κ. Πάλλη δὲν ἔδωσε.

— Γιατί δὲ μοῦ δίνεις καὶ μένα ψάρι; Δὲν πλερώνω τὸ ἴδιο μ' αὐτούς; τὸν ρωτᾷ.

Κι ὁ ξενοδόχος τοῦ ἀποκρίνεται ἀφελέστατα.

— Μὰ ξέρετε, τὸ ψάρι τὸχοιμε γιὰ τοὺς ξένους!

Ὁ Ρωμῆς τὸν σέβεται τὸν ξένο, γιατί τὸν θαρρεῖ ἀνώτερό του. Θέλει νὰν τοῦ δείξει πὼς νιώθει ἀπὸ εὐγένεια, πὼς ξέρει κ' ἐχτιμάει ἕναν Εὐρωπαῖο. Περισσότερο τὸ δείχνουν αὐτὸ ὅσοι ἐρχονται σὲ συχνότερη συνάφεια μὲ ξένους. Οἱ ξενοδόχοι, νὰ ποῦμε. Γιὰ τοὺς δικούς μας δὲν πολυσκοτίζουνται. Σὰ νὰ σοῦ λένε: Ὠχ, ἀδερφέ, μεταξύ μας τώρα; Μὲ ξέρεις καὶ σὲ ξέρω... Ἀπὸ τὴν ἴδια ράτσα εἴμαστε!

— Νὰ σοῦ δηγηθῶ κάτι ποὺ μοῦ συνέβηκε τὴν τελευταία φορὰ ποὺ κατέβηκα στὴν Ἑλλάδα.

Καὶ μοῦ τὸ δηγήθηκε. Σὰν ἄραζε στὸν Περαία τὸ βαπόρι πῆγε μέσα ὁ ὑπάλληλος τοῦ πραχτορείου Κούκ. Γιὰ ξένο τὸν πῆρε, γιὰ Ἑγγλέζο καὶ τοῦ φέρθηκε μὲ σέβας μεγάλο. Ἡ δουλιὰ τοῦ τελω-

νείου τέλιωσε μάνι μάνι καὶ σὰν μπήκανε στὴν ἀμαξα ὁ κ. Πάλλης κάθισε ἀπὸ τὴν ἀπάνου μεριά κι ὁ φίλος ἀντικρῦ του, μὲ τὸ κασκέτο του στὸ χέρι, σοδαρὸς κι ἀμίλητος. Ἐκεῖ, στὶς Παράγκες, κάτι συνέβηκε, θαρρῶ, μὲ τὸ Δημοτικὸ φόρο, κι ὁ κ. Πάλλης μίλησε ρωμαίικα. Ὁ φίλος κατζούφιασε.

— Δικός μας λοιπὸν εἶσαι; εἶπε φορώντας τὸ κασκέτο του κι ἀνάβοντας τὸ τσιγαράκι του. Καὶ μόνο ποὺ δὲν τοῦ εἶπε:

— Τόκα μιὰ τὰδρέφι!

Ὁ κ. Πάλλης ποὺ ὄλα τὰ παρατηρεῖ, ὄλα τὰ σκολιάζει κι ἀπ' ὄλα, κι ἀπὸ τὰ παραμικρότερα σημάδια, βγάξει γενικὰ συμπεράσματα, τὰ συνέδεσε τὰ δυὸ αὐτὰ περιστατικά κ' ἔφτασε στὸ συμπέρασμα ποὺ ἀνάφερα παραπάνου.

Ἐδοτυχῶς τούτῃ τῇ φορὰ στὸ μεγάλο ξενοδοχεῖο τῆς Ὀλυμπίας εἴμαστε οἱ δυὸ μας μοναχὰ καὶ γιὰ τοῦτο φάγαμε καὶ ψάρι — καὶ καλομαγερεμένο μάλιστα. Ὅσο ἀπὸ σταφυλάκια καὶ συκάκια, ποὺ τὰ γαπάει ἐξαιρετικά ὁ κ. Πάλλης, ποτὲ δὲ μὰς λείψανε.

— Ἔτσι τᾶλεγε, μοῦ εἶπε, ὁ μακαρίτης ὁ Κρουμπάχερ. Ὅλα χαδευτικά. Γὰ σταφυλάκια καὶ τὸ συκάκια. Τὸ ψωμάκι καὶ τὸ τυράκι.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΕΤΙΚΕΤΑΣ

Τὸ δειλινὸ στὸ «Κρόνιο» τοῦ Πύργου, πίνοντας τὸν καφέ μας, μετροῦσαμε τὰ κρούσματα ποὺ περνοῦσαν. Ἔτσι τίς ἔλεγε τίς γυναῖκες. Κρούσματα.

— Νά, κι ἄλλο κρούσμα!

Μὰ δὲν ταξιθεύαμε γιὰ νὰ βλέπουμε μόνο καὶ νὰ μετράμε τὰ κρούσματα. Ταξιθεύαμε γιὰ νὰ βλέπουμε καὶ τοὺς ἀθρώπους, περισσότερο γιὰ ν' ἀκούμε τὴ λαλιὰ τους καὶ νὰ μαθαίνουμε τίς ἰδέες τους γιὰ τὸ κάθε τι. Γι' αὐτὸ σὲ λίγο πάψαμε νὰ προσέχοιμε στὰ κρούσματα ποὺ σεργιανοῦσαν στὴν πλατεία κι ἀνοίξαμε πλατιά κουβέντα μ' ἕνα φίλο μου δικηγόρο γιὰ δικαστικά ζητήματα. Ὁ κ. Πάλλης πὸναι κ' Ἑγγλέζος δικαστὴς τὸν ἀκούγε μὲ προσοχὴ καὶ τοῦκαμνε χίλιες δυὸ ἐρώτησες σκετικὲς μὲ τὸ ἐπάγγελμά του. Κι ὁ φίλος μου, πὸναι μισοδημοτικιστής, δὲν ξέρω τί διάλογο εἶχε πάθει καὶ τοῦ μιλοῦσε σὲ ὑπερκαθαρεύουσα.

— Καλὰ τᾶλεγε ὁ φίλος, μοῦ εἶπε σὰ μείναμε οἱ δυὸ μας, μελετημένος φαίνεται καὶ κριτικός, μὰ ἡ κουβέντα του σὰ δημόσιο ἔγγραφο εἶναι.

Καὶ συμπέρανε:

— Ἔτσι τὸ παθαίνουν οἱ Ρωμιοί. Μπροστὰ σὲ

(*) Κοίταξε ἀριθ. 543 καὶ 544 τοῦ «Νουμά».

ξένο να μεταχειρίζονται τα σκολιανά τους, τη γλώσσα της ετικέτας. Τη δεύτερη φορά που θάνταμωθούμε, να παρατηρήσεις. Θα μ'α μιλάει φυσικότερα.

Κ' έτσι έγινε. Το βράδι που πήγαμε στο θέατρο, ο φίλος είχε φυσικέψει τη γλώσσα του.

Πήγαμε και στην εκκλησιά του Πύργου, στη Μητρόπολη. Αντικρύ στην εκκλησιά ένας παπ'άς λέρωνε τον τοίχο.

— Καμάρωσε ασέβεια! μου είπε. Κ' έπειτα τί να περιμένουμε από τον κοσμάκη!

Μπήγαμε στην εκκλησιά. Σταυροκοποπήθηκα, προσκύνησε τις εικόνες.

— Νά, ο άθεος! συλλογίστηκα. Αν ο παπ'άς πο' ασέβησε αντικρύ στην εκκλησιά μάθαινε πώς ο άθροπος πούναι μέσα μετάφρασε τη Γραφή, δεν τ'έχε για τίποτα να βάλει τις φωνές πώς βεηλώνεται με την παρουσία του ο ιερός τόπος!

ΟΛΟΤΑΧΩΣ!

Ξεσηκώνω μερικές ήμερομηνίες από το καρνεδάκι μου. Νά, το ταξίδι μας:

16	του Τρυγητή	ΠΑΤΡΑ
17	»	ΟΛΥΜΠΙΑ
18	»	ΠΥΡΓΟΣ
19	»	ΚΑΛΑΜΑΤΑ
20	»	ΓΥΘΕΙΟ
21	»	ΣΠΑΡΤΗ
22	»	ΜΥΣΤΡΑΣ
23	»	ΛΙΟΝΤΑΡΙ
24	»	ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΑ
25	»	ΠΑΤΡΑ (εγώ) ΚΑΡΥ- ΤΑΙΝΑ (ο κ. Πάλλης)
26	»	ΠΥΡΓΟΣ
27	»	ΟΛΥΜΠΙΑ
29	»	ΠΑΤΡΑ

Σά να μ'ας κυνηγούσε κανένας. Όλοταχώς. Μόλις προφταίναμε να ρήξουμε μια γενική ματιά στο κάθε μέρος που παγαίναμε, μόλις προφταίναμε ν'άρπάξουμε μια κουδεντούλα. Βιαστικά, βιαστικά. Νά πάμε στον Καδομαλιά να χαιρετήσουμε τον έρημίτη και να βρεθούμε πάλι στις 27 στην Όλυμπια, να χαιρετήσουμε τους τρακόσους δασκάλους.

Τί να ιδεις έτσι; Τί να μελετήσεις; Το μάτι κάτω μπερδεμένες ζουγραφιές αρπάζει που περνούν με γληγοράδα αστραπής και ή θύμηση λιγοστά πράματα κρατάει, θολά κι αυτά κι άπροσδιόριστα. Όςτ'όσο έχει κ' ή γληγοράδα τη χάρη της. Όλα έμορφα σου τ'α δείχνει, άφρ'υ δ'έ σ' άφνει να κουραστείς με τίποτες, νάν το βαρεθείς. Έτσι και με μια έμορφη γυναίκα, να πούμε, που περνάει για μια

στιγμή, βιαστικά βιαστικά από μπροστά σου και σε θαμπώνει, ίσως γιατί δέ σου δίνει καιρό να καλοξετάσεις το σημάδι της έμορφιάς της που θάμασες. Δύσκολο να βαρεθείς έναν άθροπο που τον βλέπεις για λίγες στιγμές κι άδύνατο να μην ένθουσιαστείς με μια πόλη που π'ας το βράδι κατασκοτωμένος από την κούραση του ταξιδιού για να κοιμηθείς και για να την άποχαιρετήσεις ξεημερώματα.

Η γληγοράδα δέ σημαίνει τίποτος για τον κ. Πάλλη. Καταφέρνει όλα νάν τ'α βλέπει και μια γενική ματιά τον σώνει για να μπαίνει άμέσως στην ούσια. Έχει το χάρισμα να βλέπει σε κάθε αντικείμενον τη χαρακτηριστική γραμμή του.

Τ'ε ξέρω, διαβάζοντας τούτο τον παράγραφο θ'α πει:

— Πάλι σε ρητορείες εξαγλύστησε ο φίλος!

Όςτ'όσο καιμιά φορά κ' οι ρητορείες χρειάζονται.

(Άκολούθει)

T.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΙΔΑ — «Όσοι ζώντανολ» δρ. 2 (για το έξωτερικό φρ. 2,25).

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ (Judas Errant) «Άγκάθεια και τριτόλοι» δρ. 1 (για το έξωτερικό φρ. 1,25).

OSCAR WILDE — «DE PROFUNDIS» μετάφρ. Άλεξ. Μαρπουτζόγλου δρ. 2 (για το έξωτερικό φρ. 2,25).

VERNON LEE — «Η Άριάδνη στη Μάντρουα», δράμα σε πέντε πράξεις (μετάφραση Στέφ. Πάργα) δρ. 1 (για το έξωτερ. φρ. 1,25).

ΑΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ «Η μουσική δια των αιώνων» λεφ. 50.

ΤΑ ΠΙΟ ΓΕΡΑ

κομνά και φτηνά παπούτσια, σε όλα τα Εύρωπαικά και Άμερικανικά σχήματα, θ'α τ'α βρήτε στο κατάστημα του κ. ΑΛΚ. ΣΤΑΥΡΙΔΗ και Σία, οδός Αιόλου 185, κάτω από το ταχυδρομείο.

Τ'α υποδήματα του κ. Άλκ. Σταυριδη είναι τ'α καλύτερα της Άθήνας και μη σ'ας ξεγελούν οι μεγάλες ρεκλάμες και οι μεγάλες τιμές. Πουλιάει έτοιμα και με μέτρο.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΥΙΝΤΕΤΤΟ

Κάθε καλλιτεχνική εκδήλωση, που πηγάζει μέσα από τα σπλάχνα του έθνους, που παρουσιάζεται σε μια *ανάγκη* του έθνους σε μίαν ώρισμένην εποχή, και που δεν είναι ξερή και παπαγαλιστική μίμηση μιας ξένης ζωής, δεν μπορεί κανείς παρά με χαρά ξεχωριστή να τη χαιρετήσει. Γιατί με κάθε ειλικρινή καλλιτεχνική εκδήλωση μας παρουσιάζεται και μια καινούργια άποψη της εθνικής ψυχής που δείχνεται έτσι πλουσιότερη και δυνατώτερη.

Το Έλληνικό Κουίντεττο μας έδωσε αλήθεια αυτή τη χαρά. Γιατί μας παρουσίασε μια φορά *ακόμα*, και πιο χεροπιαστή, τη δύναμη τη *δαισθητική* της Έλληνικής ψυχής. Αυτή τη δαισθητικότητα την έρμηνευτική που έπρεπε να μας άφνει καταπληκτους από θαυμασμό όταν τη βλέπουμε σε μια Κυβέλη ή σε μια Κοτοπούλη, που μπαίνουν ολόψυχα μέσα στην ουσία ενός έργου ξένου, που ούτε το είδαν ούτε το άκουσαν ποτέ τους, τη βλέπουμε τώρα και την καμαρώνουμε στη μουσική της εκδήλωση, στο Κουίντεττο. Μα και στη μουσική βέβαια πρώτη φορά δεν είναι που μας έδειξαν αυτή την έρμηνευτική δημιουργικότητα Έλληνες και Έλληνίδες καλλιτέχνες. Με το Κουίντεττο όμως κάπως πιο χτυπητά μας δείχνεται, πρώτο με το να είναι πέντε μαζί Έλληνες καλλιτέχνες (όχι. Γιατί εμμέγερη δεν μπορεί παρά Έλληνας να λογαριασθή, αφού όλη του τη ζωή έδω την έπέρασε, δεν ξέρω κιόλας κι αν έγεννήθηκε έδω), δεύτερο με το να είναι δολως διόλου άγνωστες οι συνθέσεις που εκτελέστηκαν κι από τις δυσκολότερες για να έννηθουν και να έρμηνευθουν. Το κουίντεττο του Δβόροσκ έπαχτηκε μια φορά από τους Φίτσερ, χρόνια τώρα, μα κι αυτό τίποτα δε σημαίνει, το έργο εΐτανε και στους καλλιτέχνες και στο κοινό άγνωστο και ξένο.

Λοιπόν να που αναγνωρίζουμε με μεγάλη μας χαρά και μεις και μαζί μας πιστεύω όλος ο κόσμος που ενδιαφέρεται γι' αυτά τα ζητήματα, πως το Έλληνικό έθνος έχει *έξαιρετική μουσικήν αντίληψη*, προ πάντων επειδή η επικοινωνία του με τη μουσική τέχνη της Δύσης είναι χτεσινή *ακίμα*, και είναι θαύμα πως τόσο γρήγορα και τόσο εύκολα μπήκε μέσα στην ουσία της, και την κατάλαβε και την έκανε δική του.

Αυτό για τους καλλιτέχνες, που δε θα πούμε τίποτα περισσότερα για την εκτέλεσή τους παρά πως εΐτανε, σχετικά με τον καιρό που μελετούνε μαζί όσο, μπορούσε να γίνει τέλεια.

Όταν έργαστούνε ακόμα μαζί κάμποσον καιρό,

δταν προσέξουν πάρα πολύ στις λεπτομέρειες, δεν υπάρχει καμμιά *αμφιβολία* ότι το Έλληνικό Κουίντεττο θα γίνει αξιο να συγκριθί με τα καλύτερα Ευρωπαϊκά.

Τώρα δε πούμε και δυο λόγια για το περίεργο αυτό πλάσμα — που μοιάζει πολύ σαν τέρας — που λέγεται Έθνηαϊκό κοινό. Αν έρχότανε ένας ξένος για πρώτη φορά στην Ελλάδα και βρισκότανε στην πρώτη του Κουίντεττο θα τάχανε βλέποντας τόσο κόσμο να πλημμυρή την σάλα του Ωδείου και να κούη με θρησκευτική ευλάβεια την εκτέλεση, να ρουφάη σχεδόν κάθε νότα από τις δυσκολώτατες συνθέσεις, που έχουν μέσα όλες τις πολυπλοκώτερες και ποικιλότερες μουσικές μορφές. Θα νόμιζε πως βρισκότανε τουλάχιστο ανάμεσα σε κοινά του Βερολίνου, ή της Βιέννας ή του Μονάχου.

Αν ετύχαινε όμως να έχη πάγει και στη δεύτερη ακόμα παράσταση της *Ηλέκτρας* του Χόφμανσταλ, με τη μοναδικήν υπόκριση της Μαρίας Κοτοπούλη, κ' έβλεπε τον λιγοστό κόσμο να παρακολουθί κρύος κι αδιάφορος τη *μουσική τραγικότητα* του έργου, τότε πια θάν τάχανε δόλοτελα. Γιατί δυο και δυο κάνουνε τέσσαρα. Όποιος, συγκινηθί στην *Ηλέκτρα* δεν μπορεί να κλαίη στην *Άγνωστο*, και εκείνος θα νοιώθι ή τουλάχιστο θα αισθάνεται το Adagio του κουίντεττο του Ντόροσκ. Και πάλι όποιος κλαίη στην *Άγνωστον* αδύνατον των αδύνατων να νοιώσθι το Finale του Goldmark, που είναι όλο τέχνη δουλεμένη και αισθημα συγκρατημένο και ρυθμισμένο.

Όμως με το Έθνηαϊκό κοινό όλα αυτά συνδυάζονται περίφημα. Πως έξηγείται αυτό το φαινόμενον; Μήπως, υπάκουος σαν αρνάκι, πείθεται σ' εκείνους που του λένε. «Έδω πρέπει να γελάς. Έκει να κλαίς, εκεί να χειροκροτείς, εκεί ν' ακούς προσεχτικά μήν τύχη και σε πάρουνε για κουτό κι αγράμματο.»

Λέτε να νάνι αυτό; Ξέρω κ' έγω!

ΦΗΜΙΟΣ

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Ο ΤΑΦΟΣ

(ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΚΔΟΣΙΣ)

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

Πουλιέται 2 δραχμές στο Βιβλιοπωλείο της «Εστίας»

— Στο Έξωτερικό στέλνεται συστημένο δρ. 2,50.

➤ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ ➤

Τὴν περασμένη Πέμπτη, 3 τοῦ Νοέμβρη, εἶχε δὲν εἶχε ἡ Βουλὴ μας, σκάρωσε πάλι μιὰν *ιστορικὴ* συνεδρίαση. *Ιστορικὴ* ὄχι γιατί σαλιάρισε ὁ κ. Πατσουράκος καὶ γιατί ὁ κ. Βενιζέλος ξεχώρισε πάλι τὸ *δημοκρατικὸ* ἀπὸ τὸ *μαλλιαρισμὸ* καὶ τὸν *Ψυχαρισμὸ* (δημοσιογραφικὸ ξεχώρισμα τοῦ δὲν μποροῦνε νὰν τὸ νιώσουν κι ἄλλοι πάνου πάνου καὶ ξώφερα εἴχουνε μελετήσει τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα), μὰ γιατί ὁ ὄχλος (κι ὄχι ὁ λαὸς) τοῦ κ. Πατσουράκου εἶλαθε μέρος ἀπὸ τὰ θεωρεῖα στὴ συζήτηση μὲ σφυρίγματα καὶ γιουχαῖσμούς.

Δὲ θὰ ξεδιείασουμε τόπο πολῦτιμο ξανατυπώνοντας τίς ἀνοησίες κι ἀερολογίες τοῦ κ. Πατσουράκου. Μερικὰ κομμάτια μοναχὰ θὰ πάρουμε ἀπὸ τὸ λόγο του καὶ μερικὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, τὰ πιδ χαρακτηριστικά.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

(Ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη»)

Ἐξακολουθῶν ὁ κ. Πατσουράκος ἀναλύει καὶ ἕτερα συγγράμματα τοῦ κ. Μενάρδου τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ ἀναφέρονται ὡς τοιαῦτα διότι εἶνε γραμμένα εἰς γλώσσαν δημοτικὴν.

Εἰς τὰ συγγράμματα ταῦτα ἀρνέεται ὁ κ. βουλευτὴς σοβαρὰν ἀξίαν διότι εἶνε... λαογραφικά...

—Ἐκτὸς αὐτοῦ χλευάζει εἰς αὐτὰ τὴν θρησκείαν ὁ μέγας ἐπιστήμων, ἀναφωνεῖ ὁ κ. Πατσουράκος. Καὶ ἰδοὺ πῶς. Εἰς κάποιον ἐξ αὐτῶν ἀναφέρει ἐντὸς παρενθέσεως τὸ ὄνομα τοῦ εὐαγγελίου, ἡ ὕβρις αὐτῆ....

Ἡ Βουλὴ διὰ χαρακτηριστικοῦ ψιθύρου ἀποδεικνύει εἰς τὸν κ. Πατσουράκον τὴν σαθρότητα τοῦ ἐπιχειρηματὸς του, ὁ κ. Πατσουράκος ὁμως ἐξακολουθεῖ.

—Εἰς ἄλλο σύγγραμμά του, λέγει, ἀναγράφει τὴν φράσιν «Χαμογελᾶ λοιπὸν εἰς μάτην ἀπὸ ἐπάνω μας ὁ ὠραῖος ἐκεῖνος οὐρανός;» Ἡ φράσις αὕτη κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. βουλευτοῦ εἶνε χλευαστικὴ κατὰ τῶν θεῶν κτλ.

Εὐτυχῶς ἡ Βουλὴ ἐξωτερικεῖ σαφέστερον τὴν ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ νέου ἐπιχειρηματὸς τοῦ κ. βουλευτοῦ ὁ ὁποῖος μετὰ ταῦτα προχωρεῖ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Μενάρδου, τῶν μεταφράσεων δηλ. τοῦ Θεοκρίτου.

—Τὰς ὁποίας, ἀναφωνεῖ κοπτόμενος ὁ κ. Πατσουράκος, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἀπεκάλεσεν ἀριστουργήματά του κριθέντα ἀπὸ τοὺς ἐπαύοντας. Καὶ ἀναφέρει ὅτι ἀποκαλεῖ τὴν Ἐνόρθαν Προκέραν, τὸν ξανθὸν Ἀξάθειαν, τὸν σιμὸν μυτᾶν, τὸν προγένιον ἀγριομμάτην, τὸν ὕβριαν βρύαν τὸν δεσπότην πασσᾶν τὸν δούλαν βαγιᾶν κτλ.

Προχωρῶν κατόπιν ὁ γλωσσισμῶντων βουλευτὴς λέγει ὅτι οἱ τοιοῦτοι καταστροφεῖς τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ἀμείβονται καὶ ὑποστηρίζονται. Καὶ ἀναφέρει κάποιον ἄλλον τοιοῦτον... μὴ φυλακισθέντα διότι εἶχεν ἐκφέρει τὴν γνώμην ὅτι ὁ Ἠγάρης κατώρθωσε νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἐλληνικὸν λαὸν ἀπὸ τὸν προγονισμόν.

Καὶ φρονεῖ ὅτι μὴ προγονισμὸς, σημαίνει Ρωμισομισμὸς. Ἄλλ' ὁ ἐλληνικὸς λαὸς εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῆσῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς διατηρήσεως τοῦ ὀνόματός του.

Διότι ὁ ἐλληνικὸς λαὸς εἶνε μόνον ἀπληπισμένος, ἀλλὰ καίτοι γυμνὸς καὶ...ἐκτραχηλισμένος εἶνε πρόθυμος εἰς τὴν λέξιν «Πατρίς» νὰ θυσιάσῃ τὸ πᾶν. Τοιοῦτος λαὸς δὲν εἶνε ἐξουθένωμα τῶν λαῶν, ἀλλὰ θὰ ζήσῃ συντρίβων καὶ ἐκείνων τὸν ὅποιον ἐκάλεσε μετὰ τὴν ἐπανάστασιν νὰ τὸν διοικήσῃ, ὡς ἀγγεῖον ἐκ πορσελάνης...

Ἐξακολουθῶν ὁ κ. Πατσουράκος ἄπτεται τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ λέγει ὅτι κατέστη, οὗτος ὑποπίτος διὰ τῶν πράξεών του.

Οἱ ΠΑΛΙΣΤΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Ὅχι..... Ὅχι..... Ὅχι.....

ΠΑΤΣΟΥΡΑΚΟΣ. Κατέστη, ὑποπίτος ἐκ τῶν φρονημάτων του, τῶν ἰδεῶν του, τῶν συμπληθειῶν του.

ΦΩΝΑΙ. Ὅχι..... Ὅχι.....

Ἐπὶ τέλους ὁ κ. Πατσουράκος καταλήγει λέγων Ἐάν ὄντως μετ' ὅλα ταῦτα διορισθῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον αὐτὸς ἢ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα νὰ καταγγείλωμεν εἰς τὸν ἐλλήν. λαὸν ὅτι ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐν γνώσει τοῦ τελουμένου ἀνοσιουργήματος, ἐν γνώσει τοῦ ποιοῦ καὶ τῶν φρονημάτων τοῦ κ. Μενάρδου διώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἐπομένως προσπαθεῖ νὰ διαστρεβλώσῃ τὴν γλώσσαν καὶ τὴν θρησκείαν μας....

Ἡ Βουλὴ διαμαρτύρεται. Τὰ θεωρεῖα ὁμως οἰστηλατηθέντα χειροκροτοῦν καὶ ἐκτρέπονται εἰς θερμῶδεις ἐπευφημίας.

— Μπράβο... Μπράβο... Μπράβο σου....

Πολλοὶ βουλευταὶ διαμαρτύρονται.

Ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νὰ ἐκκενωθῇ τὸ γενικὸν θεωρεῖον.

Οί κ. κ. Βάρθης και Πετραλιάς διαμαρτύρονται διὰ τὴν διαταγὴν.

Ὁ κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ζαβιτσιάνος ἔχει τὸν λόγον.

Τὰ θεωρεῖα ἐκκενοῦνται. Ἀποκαθίσταται σχετικὴ ἡσυχία καὶ ὁ κ. Ζαβιτσιάνος ἀνέρχεται εἰς τὸ βῆμα.

— Μετὰ θλίψεως παρηκολούθησα, κύριοι, λέγει, τὰς τρεῖς συνεδριάσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἐπεδιώχθη νὰ ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἐπιστήμων τιμῶν ἀναμφισβητήτως ἐν τῇ ξένη τῷ Ἑλληνικῶν ἔθνομα.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πολλοὶ βουλευταὶ διαμαρτύρονται χωρὶς νὰ εἶνε ἀντιληπτὴ ἡ αἰτία τῶν διαμαρτυριῶν των.

Ἐκτελεῖται ὁμως ἡ διαταγὴ τοῦ κ. Προέδρου καὶ τὸ δεξιὸν Γενικὸν θεωρεῖον ἐκκενοῦται ὑπὸ τῆς φρουρᾶς. Πολλοὶ τῶν ἐν αὐτῇ διαμαρτύρονται καὶ παρέρχεται ἀρκετὴ ὥρα μέχρις ἔστου κενωθῇ τοῦτο ἐντελῶς καὶ ἐπικρατήσῃ σχετικὴ ἡσυχία καὶ ἐξακολουθήσῃ ὁ ῥήτωρ.

Ὁ κ. ΖΑΒΙΤΣΑΝΟΣ. Ἐλυπήθην πολὺ, καθὼς εἶπον, κύριοι συνάδελφοι, διότι ἠκούσθησαν ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης τοιαῦται κρίσεις διὰ τῶν ὁπίων ἐπεδιώκεται ἡ ἀνήθικος ἐκμετάλλευσις καὶ τῶν ἱερωτέρων ἀκόμη συναισθημάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς θεραπείαν ἴσως προσωπικῶν συμφερόντων πρὸς δημοκρασίαν.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ ἐκ Κερκίρας Βουλευτοῦ ἐγγείρουν θύελλαν διαμαρτυριῶν.

Ὁ κ. Κουλουμβάκης τὸν προκαλεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς φράσεις του. Ὅλοι οἱ βουλευταὶ εὐρίσκονται ἐπὶ ποδῶς καὶ διαμαρτύρονται οἱ μὲν κατὰ τῶν δέ.

Ὁ κ. ΛΑΖΑΡΗΣ διαμαρτύρεται θορυβωδέστερον καὶ προχωρεῖ χειρονομῶν πρὸς τὸ βῆμα. Ὡς ἐκ τοῦ θορύβου ὁμως δὲν ἀκούεται.

Ὁ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ χειρονομεῖ φωνάζων κατὰ πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον.

Πλείστοι βουλευταὶ φωνάζουν·

— Κάτω! Κάτω!

Τὰ θεωρεῖα παραλαμβάνουν τὴν φράσιν καὶ αἱ φωναί·

— Κάτω! Κάτω! διασταυροῦνται πνιταχόθεν μὴ ἀπευθυνόμενοι προφανῶς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ὄντων. Ὁ θόρυβος ἐπιτείνεται.

Ἄληθής κυκεὼν ἐπικρατεῖ εἰς τὴν αἴθουσαν.

Πολλοὶ βουλευταὶ σπεύδουν πρὸς τὸ προεδρεῖον καὶ ἀκούεται πολλαχόθεν·

— Νὰ διακόψωμεν. Νὰ διακόψωμεν.

Ὁ κ. Πρόεδρος ὀρθὸς ἐπὶ τῆς ἔδρας του, προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τάξιν μὲ συνεχεῖς κωδωνισμούς. Προφανῶς τὸν στενοχωρεῖ ἡ ἀταξία τῶν ἀ-

κροατηρίων πρὸς τὰ ὁποῖα ἀποτείνόμενος φωνάζει ὅτι ὁ ἀναγκασθῇ νὰ συμπληρώσῃ τὸ μέτρον τῆς ἐκκένωσης αὐτῶν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς θυέλλης ταύτης ἐγείρεται ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ θήματος θέσιν παραχωρεῖ εἰς αὐτὸν ὁ κ. Ζαβιτσιάνος. Ἡ θέα τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐπὶ τοῦ θήματος ἐπιχέει ἔλαιον εἰς τρικυμίαν. Οἱ Βουλευταὶ ἡσυχάζουν. Ἡ κένωσις τῶν θεωριῶν σταματᾷ καὶ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς λέγει ἐν προφανεί ταραχῇ·

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Καταβάλλεται προσπάθεια, κύριοι, ὅπως διακοπῇ ἡ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς διότι καταβάλλεται ἀνίερως προσπάθεια ὅπως γένηται πάλιν ἐκμετάλλευσις τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Εἶναι ἀδύνατον ἡ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς νὰ διαλυθῇ. Κατ' ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θορυβοῦν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ θεωρείου τῶν δημοσιογράφων ταράττουν τὴν τάξιν θὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ κανονισμὸς, ἀλλ' ἡ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς δὲν δύναται ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ. Εὐδοκίμοιθα καὶ πάλιν τὴν στιγμὴν ταύτην ἐνώπιον ἐνὸς φαινομένου τὸ ὁποῖον συγκινεῖ βαθύτατα τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν. Ἐχομεν τὸν σχολαστικισμὸν ἔχομεν τὴν διανοητικὴν εὐρωτίωσιν ἀπειλοῦσαν νὰ καταπνίξῃ πᾶσαν διανοητικὴν πρόοδον. (Χειροκροτήματα πατιγώδη καὶ παρατεταμένα).

Ἐχομεν καὶ πάλιν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὑποθιμμένον νὰ βλέπῃ μόνον πρὸς τὸ παρελθὸν ἵνα τείνῃ τὸν δίσκον τῆς ἐπαιτείας, ὡς εἶπον καὶ προχθές, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παρελθούσης δόξης του καὶ νὰ λησμονῇ τὸ παρὸν καὶ τὸ ἀδιαφορεῖ διὰ τὸ μέλλον (χειροκροτήματα). Ἐάν, κύριοι, ὅπως ἐλπίζουν οἱ θέλοντες νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐὰν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δύναται νὰ παρασυρῇ, θὰ ἦτο ἀδύνατον ἡ παρῶσα Κυβέρνησις νὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν τῆς ἵνα συμπληρώσῃ τὸν ἔργον τῆς ἀνορθώσεως τοῦ ὁποῖου τὴν ἐντολὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι ὅλοι αἱ προλήψεις καὶ τὰ μορμολύκεια ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἔζησεν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως καταλύθησαν ὑπ' αὐτῆς καὶ παραμένουσιν ἔκτοτε καταλελυμένα διὰ τῆς πνοῆς τῆς ἐλευθερίας τὴν ὁποῖαν ἔφερον ἡ παρῶσα Κυβέρνησις.

Ἐγὼ ἐν καὶ μόνον περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος γνωρίζω διότι ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ἐκθέσω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου διὰ μακρῶν τὴν γνώμην μου περὶ αὐτοῦ. Καὶ κατακρίνας ὡς κατέκρινα, τὴν αἴρεσιν τοῦ Μαλλιαρισμοῦ καὶ τὴν αἴρεσιν τοῦ ψυχαρτισμοῦ διεξεδίκησα τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς γλώσσης τῆς δημοτικῆς τῆς ὁποίας ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ στερηθῶμεν θὰ ἐχάνομεν ἐν μέγα, μέρος τῆς ἐθνικῆς μας ψυχῆς (Χειροκροτήματα καὶ εὐγε).

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνδρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη άρ. 10. Για τὸ ἔξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Γιὰ τὶς ἐπαρχίαι δεχόμεστε καὶ τρίμηνες συνδρομῆς (3 άρ. τὴν τρίμηνιά).—Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἂ δὲν προπληρώσει τὴν συνδρομὴ του.

20 λεπτά τὸ φύλλο. — Τὰ περιεσπόμενα φύλλα πωλοῦνται σὺν γραφεῖο μας διπλῆ τιμῆ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κιάσκια, καὶ στὶς ἑπτὰ χίλις σ' ὅλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ. — ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ, κ. ΛΑΓΟΠΑΤΗ... — ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ. — Η ΤΡΙΚΛΟΠΟΔΙΑ. — ΜΙΑ ΚΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΗ. — ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ ΚΑΙ ΤΡΑΜΠΑΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟ τελευταῖο τους φυλλάδιο τὰ «Παναθήναια» δημοσιεύουνε σὲ τρεῖς ἀραδοῦλες, στὴν τελευταία τους σελίδα, τὰκόλουθα:

— «Ἐἰς τὴν Βουλὴν ἀνόμασαν μαλλιάρων τὸν νέον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ φίλτατον συνεργάτην μας κ. Σίμον Μενάρδον. Τὸ ἐπίθετον κατανατῆ τίτλος τιμητικῶς».

Τίποτ' ἄλλο. Ὅλες οἱ βρῖσιες τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ τύπου οὔτε ἀναφέρουνται οὔτε λογαριάζουνται. Δυὸ ἀραδοῦλες νὰ ξοδιάσει κανεὶς γιὰ δαῦτες πολὺ τοὺς εἶναι. Ἦν τὶς περναῖς γιάνοντας μὲ τὴν ἀδαιανούνη τους καὶ νὰ δακρύζεις κάποτε γιὰτὶ ἐπιτέλους πατριώτες σου εἶναι κείνοι πὸν τὶς ξεστομίζουν.

Ἔτσι συλλογίζονται τὰ «Παναθήναια» καὶ κάνουν πολυκαλὰ νὰ συλλογίζονται ἔτσι. Ἐμεῖς δυστυχῶς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ σταματοῦμε στὶς ἀηθλίες αὐτῆς, γὰν τὶς προσέχουμε, γὰν τὶς συζητοῦμε, γὰν τὶς ἀνασκευάζουμε. Κι ὄλο τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. Ἐννιά χρόνια τώρα.

Ἐπιτέλους ὄσο δυνατὸ στομάχι κι ἂν ἔχει κανεὶς, ἔρχονται στιγμῆς πὸν ἡ ἀηθία τὸν παραμπονιάγει. Σὲ μὴ τέτια στιγμή βρεθῆκαμε σὰ διαβάσαμε στὰ «Παναθήναια» τὴ σύντομη εἰδησούλα. Καὶ τὰ ζουλέψαμε.

ΣΥΓΚΙΝΗΘΗΚΕ ὁ κ. Λαγοπάτης καί, καθὼς μαθαίνουμε, ἐτοιμάζει ἐπιτέλους τὴν ἔκθεσιν τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὶς Μιστριώτικες συκοφαντίες. Ὅταν ἡ ἔκθεσιν, μὲ τὸ καλὸ, θὰ διαβαστεῖ, θὰ γελᾶσουνε κ' οἱ πέτρες, γιὰτὶ τὸ μόνο σοβαρὸ ἐπιχείρημα πὸν παρουσίασε ὁ Μιστριώτης, γιὰ νὰποδιβεῖει πὸς οἱ δημοτικιστῆδες παίρνουνε ρούβλια, εἶτανε...οἱ «Ῥητορικοὶ λόγοι» του!

— Διαβάστε, εἶπε στὴν Ἐπιτροπῆ, τοὺς «Ῥητορικοὺς λόγους» μου καὶ θὰ πειστήτε καὶ σεῖς πὸς οἱ κατὰπτυστοι αὐτοὶ προδότες πληρώνονται ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν!

Αὐτὸ τὸ γλέντι δὲν πρέπει νὰ μᾶς τὸ ἀργήσει ὁ κ. Λαγοπάτης. Καὶ γι' αὐτὸ δὲ σώνει μοναχὰ νὰ ἐτοιμάσει τὴν ἔκθεσιν του, μὰ πρέπει καὶ νὰ τὴν ἐτοιμάσει.

ΛΑΒΑΜΕ τὸ ἀκόλουθο γράμμα πὸν τὸ τυπώνουμε δῶ ἀντὶ στὴ στήλῃ τῆς «Κοινῆς Γνώμης», γιὰτὶ βρήκαμε πὸς ὄσο κι ἂ θέλει νὰ χωρατέψει ὁ φίλος μας, λέει πράματα σοβαρά...καὶ τραγικώτατα.

Ἴδου τὸ γράμμα:

Φίλε Νουμᾶ

Ἐπειδὴ ἐπίσημα πιά, μέσα στὴ Βουλὴ, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, ξεχωριστήκανε τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια, δηλ. οἱ δημοτικῆς λέξεις ἀπὸ τὶς μαλλιάρηδες καὶ ἀπὸ τὶς Ψυχαριστῆδες, κ' ἐπειδὴ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἀφόρρεσε τὶς δυὸ τελευταῖες μὰ καὶ δίχως ν' ἀφορίση ποιῆς λέξεις εἶναι δημοτικῆς, ποιῆς μαλλιάρηδες κτλ. κ' ἔτσι τάφισε μπερδεμένα τὰ πράματα, ἀναγκάζουμαι ὁ ἔποφαινόμενος, πὸν δὲ θέλω νὰ λέγουμαι οὔτε μαλλιάρηδες οὔτε Ψυχαριστῆς, μὰ δημοτικιστῆς καὶ Βενιζελικὸς, νὰ ὑποβάλω στὴν κρίσιν τοῦ σεβαστοῦ μου ἀρχηγοῦ, μέσου τοῦ «Νουμᾶ», μερικῆς λέξης καὶ νὰ μοῦ πῆ ἂν μπορῶ νὰ τὶς μεταχειρίζουμαι.

Οἱ λέξεις γιὰ τὴν ὥρα εἶναι οἱ ἀκόλουθες: Ψομί — νερό — χῶμα — οὐρανὸς — ἀγγούρια — Πατσουράκος — σαλάτα — πάπλωμα — ἀνεμόμυλος — φασόλια (αὐτὸ εἶναι μαλλιάρηδες, κατὰ τὸν κ. Πατσουράκο, γιὰτὶ τὸ μεταχειρίστηκε σὲ μιά του ἐγκύκλιον ὁ κ. Μπενάκης) — καρτότο — τραπέζι — κέρατο.

Σῶνουν αὐτῆς, Ὅταν ἡ Κυβέρνησιν μοῦ ἐγκρίνει αὐτῆς τὶς λέξεις, τότε θὰ τῆς ὑποβάλω ἄλλες κ' ἔτσι σιγά σιγά θάποχτήσω τὸ λεξιλόγιόν μου τὸ δημοτικὸ πὸν θὰ μπορῶ νὰ τὸ μεταχειρίζουμαι, μιλώντας καὶ γράφοντας: δίχως νὰ παραβαίνω τοὺς κειμένους νόμους καὶ δίχως νὰ ταράζω τὸν κ. Πρωθυπουργόν.

Μὲ σέβας

Δ. ΠΑΝΟΥΣΗΣ.

ΑΣΤΡΑΦΤΕΙ καὶ βρονταίει ὁ Πατσουράκος πάνου στὸ βῆμα τῆς Βουλῆς κατὰ τοῦ Μενάρδου καὶ τὸν καταγγέλλει ὄχι μόνο γι' ἀγράμματο καὶ γιὰ ξυλοσκίστη, μὰ καὶ γιὰ πολέμιον δεινὸ τῆς θρησκείας, ἀφοῦ, λέει, μέσα στὰ συγγράμματά του ἀναφέρονται φράσεις καθαρτόμεναι τῆς θρησκείας.

Ποῦ νὰ φαντάζεται ὁ ἔρμος ὁ Πατσουράκος τὴν τρι-

κλοποδιά πού τού έτοιμάζε ό συνάδερφός του κ. Σπ. Θεο-
δωρόπουλος!

Και παρουσιάζει λοιπόν πού λέτε ό άγαπητός Σπύρος
μά φυλλάδα τού Πατσουράκου «Μάνη και Μανιάται» και
διαβάζει:

— «Τί κριμα και τί όργή! Χάθηκαν στη Μάνη τόσες
γενιές νά διαλέξει ή Παναγιά έναν για κουμπάρο της ;
Πώς γελάστηκε κι άφισε νά βαφτίσει τό γούκα της ένας
γδυτός κ' ένας ξυπόλυτος ;»

Και ρωτάει ό κ. Θεοδωρόπουλος:

— Δέν είναι μαλλιάρά αυτά ; Δέν είναι αντιθρησκευ-
τικά ;

— Όχι, άπαντάει ό Πατσουράκος. Αύτά είναι λαογρα-
φική ύλη.

— Και τού κ. Μενάρδου τί είναι ;

Και ή Βουλή γελάει μέ τό πάθημα τού γλωσσομύντο-
ρος. Όρισμένα, ή τρικλοποδιά τού κ. Θεοδωροπούλου ά-
ξιζε όσο κ' ένας ρητορικός λόγος πρώτης άράδας, άφού
έφερε τόσο δυνατό άποτέλεσμα.

ΚΑΙ μ' όλ' αύιά, τό Ζήτημα πήγε μπροστά, πολύ
μπροστά. Μήν τό θαρρείτε μικρό νά χτυπιέται σήμερα ό
Πρωθυπουργός από τούς αδιάλλοχτους δημοτικιστάδες, όχι
γιατί άρνείται τή Δημοτική, μά γιατί παραδέχεται και λό-
γου του τό άνόητο και δημοκοπικό χωρίσμα τής εθνικής
μας γλώσσας, σε δημοτική, μαλλιαρική και Ψυχαρική.

Ίσαμε χτές οι Πρωθυπουργοί μας παρουσιαζόντουσαν
ώς αδιάλλαχοι καθαρευουσιάνοι. Σήμερα άποκτήσαμε
Πρωθυπουργό μισόγλωσσο. Αθριο θάρθει ό Πρωθυπουργός
μέ τό φωτεινό του και μέ τόν άλύγιστο χαρακτήρα πού θα
κηρύξει τήν εθνική μας γλώσσα μά κι *αδιαίρετη*.

Σταθμός λοιπόν κι ό κ. Βενιζέλος στο Γλωσσικό άγώνα
και δέν πρέπει νάν τού τ' άρνιώμαστε.

ΚΑΙ μεϊς ύποστηρίζουμε μέ ύλη τήν καρδιά μας πώς
πρέπει νά πάρει σύνταξη ό Ματσούκις «ώς παθών έν τή
ύπηρεσία». Μά για νάμαστε δίκαιοι πρέπει νά ψηφιστεί μία
μικρή συνταξούλα και στον ποιητή Τραμπακουλόπουλο. Κι
αύτός γύρισε στις χώρες και στα χωριά τής Ελλάδας και
μάζωξε παράδες για τόν Έθνικό Στόλο, ύπαγγέλνοντας
άλλα Ματσούκα ποιήματά του. Κ' ένας λόγος παραπάνου
πού πρέπει νάν τού δοθεί σύνταξη είναι και ή πάθησή
του. Ό φτωχός ό Τραμπακουλόπουλος είναι θεόστραβος.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

ύπό τού κ. Φιλ. Φιλιππου, Καθηγητού,
άρτιστεύσαντος έν Δημοσίω διαγωνισμῳ πρὸς συγ-
γραφὴν Ἀγγλικῆς Μεθόδου πρὸς χρῆσιν τῶν ἑμπο-
ρικῶν Σχολῶν. Ὅδδς Τζώρτζ 9 Β,

ΑΠΟΤΡΥΓΙΔΙΑ

1

Κι ό γέροντας μ' άπίδρομο σάν παληκάρι τρέχει
κι άρπάζει τή σφεντόνα του, έχει χολή στα μάτια
Με τό σφυρί του ένα γουλι τό σπά σε δυό κομάτια
και τό σταφνίζει στο κικι.

2

Γ'έρνεις, παιδάκι, στη μπασιά και στέρνεις τή φωνή σου
γροικῶ σε, γλάρε, πού ξερνῶς φλούντσια στριδιου στο βράχο.
δουλιά 'χεις, γυμνοσάλιγκα, και βλέπω τούς άφρούς σου

3

Τον έζωσαν τά κύματα κ' έβραζε γύρα γύρα
μελανιασμένη, άκράτητη ή ανθρώπινη πλημμύρα,
σάν νάθε νά τόν καταπιή. Απάνω του έχτυποσαν
φοβέρες και περιέγελι. Έγρούζανε, άλαχτούσαν
οί σκύλοι μες στα πόδια του και μάτωναν τό δόντι.

4

Παντού πετούν κ' ein' άφθαρτα, άγγέλοι, τά φτερά σας.
Στ' όνομ' αύτου πού κάπλυσε, τ' άγγελιο τ' έρημιιάς τά βέλει.
Ίδου μ' άσπούδα τά φορώ, μ' άλαιμαργιά τά σφίγγω,
νά τάχω δῶ, και νά τά κλειῶ, νά τά κρατῶ κλεισμένα.

5

Πάρ' ένα σβόλο, Μήτρο,
και διώξε κείνα τά σκυλιά πού μου χαλούν τό φυτό.
Ό χερουλάτης έφαγε τάχαρι δάχτυλά μου
και στην άλετροπόδα μου έλυῶσαν τά ήματα μου.
Και μήνες έρεψα έδιδῶ, έσάπησα στη γούπη
μ' άρρώστια, μέ γεράματα!

6

Ψαρός μακριά π' άπίθωσε τ' άγκίστρι τής ζωής του.
τάστόχησε τρισεύγενα και φώναξε σκαμμένος.

7

"Αν ξεραθή τό κλαρί, πάντα χλωρή ein' ή ρίζα
και μένει πάντα ζωντανό ή ρόδι φάει ή βρίζα
αυτό τό βόϊδι τό μανό, πῶσο βαθειά ρουχνίζει
τόσο εύκολα μυγιάζεται κι άνεμοστροβίλλζει.

8

Φυσηματιά παραμικρή τό πέλαο δέ βγάνει,
σε περιβόλι νά σειστή ή ρόδο ή τουλουπάνι.
'Αλλά τό φῶς τού φεγγαριῶ, σά νά φυσούσε άνέμι.
στρογγυλό, μέγα, λυγρό, κοντά στην κόρη τρέμει.
Σά νάθελε νά φιληθῆ τό άδάνατο ποδάρι,
έτρεμε, δίχως νά φουσῆ, κοντά της τό φεγγάρι.
Και κείνο, πούμινε, άπ' αύτή βλέπω και ξεκολλείται,
και ήσυχάζει άκίνητο άφού πολλή ώρα σεϊεται.

E. P. ΑΝΙΣΤΗΣ

IBAN Σ. ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

ΤΟ ΡΟΛΟΪ

I

Ἀξίζει ν' ἀκούστε τὴν ἱστορία ἑνὸς ρολοιοῦ, γιὰτ' εἶναι κάμποσο περίεργη. Στὸ 1801 εἶμωνα δεκοχτὼ χρονῶ καὶ καθόμουνα μὲ τὸν πατέρα μου σ' ἕνα σπίτι ὄλο καμωμένο ἀπὸ σανίδες σιμὰ στοὺς ὄχτους τῆς Ὀκας. Ἡ θειά μου κι ὁ ξάδερφός μου κατοικοῦσαν μαζί μας. Δὲ θυμῶμαι τὴ μητέρα μου· πέθανε τρία χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὸ γάμο της. Εἶμωνα μοναχογιός. Ὁ πατέρας μου, Πορφύρης Πέτροβιτς, εἶτανε πολὺ ἥσυχος ἄθρωπος, λιγνούτσικος κι ἀρρωσιάρης, πού κέρδιζε τὸ ψωμί του ἀπὸ κάτι μικροδίκες κι ἀπὸ κάτι ἄλλες δουλειές ὄχι καὶ τόσο καθαρές. Ἄλλοτε, τὰ πρόσωπα πού εἶχαν τὴ δουλειὰ αὐτὴ χαρακτηρίζονταν μὲ τὸ περιφρονητικὸ ἐπίθετο τοῦ στρεψόδικου καὶ τοῦ ἀνακατοσούρη. Ὁ πατέρας μου ὠνόμαζε τὸν ἑαυτὸ του «δικολάβο». Ἡ ἀδερφή του, ἡ θειά μου, μιὰ γεροντοκόρη πού ἀγγιζε τὴν πενήντάρια, φρόντιζε γιὰ τὸ νοικοκυριό. Αὐτὸς εἶχε περάσει τὰ σαράντα· Ἡ θειά μου εἶτανε πολὺ θρησκα ἦ, γιὰ νὰ μιλήσω ξάστερα, εἶχε μεγάλη κλίση στὴ σεμνοτυφία, στὴν ὑποκρισία καὶ στὴν κουρκουσουριά, καὶ μάλιστα ἔταν παρουσιαζότανε ἀφορμὴ γιὰ σκάνταλο. Δὲ βρισκότανε τὸ παραμικρότερο σπιτάκι τοῦ τόπου, τὸ ἀπλούστερο πράμα, ἔπου δὲν ἔχονε τὴ μύτη της.

Ζούσαμε μέτρια χωρὶς νὰ εἶμαστε φτωχοί. Ὁ πατέρας μου εἶχε ἕνα ἀδερφὸ πού λεγότανε Γιεγκόρη, καὶ πού γιὰ κάτι ἐπαναστατικὲς ἐνέργειες καὶ γιὰ τίς γιανκωδίνικες ἰδέες του (εἶτανε ἡ ἐποχὴ τῆς τρομοκρατίας) εἶχε ξοριστῆι στὴ Σιβερία στὰ 1797. Ὁ ξάδερφός μου Δαβίδ, ὁ γιὸς τοῦ Γιεγκόρη, ἔμεινε στὰ χέρια τοῦ πατέρα μου. Μὲ περνοῦσε μονάχα ἕνα χρόνον μὰ πάντα τοῦ εἶχα τὸν πρεπούμενον σεβασμὸ σὰ μεγαλεῖτερος πού εἶταν. Εἶχε φυσικὰ ξυπνάδα, καὶ μεγάλη τόλμη. Πλατινὸς ὄμους κοντόχοντρος, μορφὴ τετράγωνη καὶ σπυριασμένη, τὰ μαλλιά κόκκινα, μικρὰ μάτια σταχτερά, χεῖλια παχιά, μύτη κοντὴ καὶ δάχτυλα ἀνάλογα. Ἡ θειά μου δὲν μπορούσε νὰ τὸν ὑποφέρῃ, κι ὁ πατέρας μου, δὲν τὸν πολυχώνευε, ἂν καὶ τὸν εἶχε ἀδικήσει. Γιὰτὶ, λέγανε, πὼς ἂν ὁ πατέρας μου ἔκλεινε τὸ στόμα του ἔταν ἔπρεπε καὶ δὲν τοῦ ξέφευγε ἔτσι τὸ μυστικὸ τοῦ ἀδερφοῦ του, ἐκεῖνος ποτὲς δὲ θὰ εἶχε σταλθῆι στὴ Σιβερία.

II

Μὲ λένε Ἀλέξη. Γεννήθηκα στὶς 7 τοῦ Μάρτη, μὰ ἡ γιορτὴ γιὰ τὸνομά μου πέφτει στὶς 17. Κατὰ τὴν παλιὰ συνήθεια μας, μοῦ βγάλανε τὸ ὄνομα κείνου τοῦ ἄγιου πού ἡ γιορτὴ θὰ ἔπεφτε δέκα μέρες ὕστερα ἀπ' τὴ γέννησή μου. Ὁ νουνός μου εἶταν κάποιος Ἀναστάσης Ἀναστάσεβιτς Πούτσκιφ, ἡ καθὼς τὸν φωνάζανε ὄλοι, Ναστάσης Ναστάσιτς. Γιὰ

νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, ἡ φήμη του δὲν εἶταν ἀφεγάδιαστη. Μὰ βέβαιον εἶναι πὼς πάντα ἀνακατεύονταν σὲ βρωμοδουλειές καὶ μπερπαντιές. Τὸν εἶχανε διώξει ἀπὸ τὴ δημόσια ὑπερσία καὶ πολλὰς φορές εἶχε νταραβέρια μὲ τὴν ἀστυνομία. Εἶτανε ὄμως χρήσιμος στὸν πατέρα μου· κάνανε τίς δουλειές τους μαζί. Ὁ Ναστάσης εἶτανε παχουλός, στρογγυλοῦτσικος, μὲ μύτη σουδλερὴ πού τοῦ ἔδινε μιὰ φυσιογνωμία πανούργα καὶ μάτια σκούρα, γιαιστερὰ σὰν τῆς ἀλεπούς, παιχνιδιάρικα πού πῆγαιναν ἀδιάκοπα δῶθε κείθε, κ' ἡ μύτη, πού φαινότανε σὰ νὰ τ' ἀκολουθοῦσε, ὁσμίζονταν ὄλα τὰ πάντα.

Ξαναγυρίζω στὴ δῆγησή μου. Εἶναι τὰ γενέθλιά μου. Ὁ Ναστάσης Ναστάσιτς παρουσιάζεται σπῆτι μας καὶ λέει:

— Δὲ σοῦ ἔκαμα ποτὲς κανένα δῶρο, βαφτιστήρι μου· μὰ δὲς τί σοῦ ἔφερα τώρα.

Στὸ μεταξὺ, τραβᾷ ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰσημένια ρολόγια πού εἶναι ὄλοστρογγύλα, μ' ἕνα τριαντάφυλλο ζουγραφισμένο στὴν πλάκα, καὶ μιὰ μπρούτζινη ἄλυσσιδα. Εἶμωνα ὄλόχαρος, καὶ ἡ θειά μου Πουλχερία Πετρόβνα φώναξε μ' ὄλα τῆς τὰ δυνατά:

— Φίλησέ του λοιπὸν τὸ χέρι, πικλιόπαιδο, φίλησέ του τὸ χέρι.

Φίλησα τὸ χέρι τοῦ νουνοῦ μου, ἐνῶ ἡ θειά μου ξελαρυγκιάζονταν:

— Γιατὶ τὸν κακομαθαίνεις ἔτσι; Γιὰ ποῖο λόγο αὐτὸ τὸ ρολοῖ; Τί θὰ τὸ κάνῃ; Βέβαια, θὰ τὸ πετάξῃ, θὰ τὸ ξεχαρβαλώσῃ, ἢ θὰ τὸ κάνῃ κομμάτια.

Τὴν ἴδια στιγμὴ, μπῆκε ὁ πατέρας μου. Κοίταξε τὸ ρολοῖ, ψχαρίστησε μὲ ἀδιαφορία τὸ Ναστάσιτς καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ στὸ γραφεῖο του. Καθὼς πῆγαιναν, ἀκουσα τὸν πατέρα μου νὰ λέῃ, σὰ νὰ μιλοῦσε μοναχός του:

— Ἄ νομίζῃς πὼς θὰ σιάξῃς τὴ δουλειὰ μ' αὐτό....

Δὲ στάθηκα. Πέρασα τὴν ἄλυσσιδα στὸ λαιμό μου καὶ τράβηξα νὰ δεῖξω τὸ δῶρό μου στὸ Δαβίδ.

III

Ὁ Δαβίδ πῆρε τὸ ρολοῖ, τὸ ἀνίψε καὶ τὸ ξέτασε μὲ προσοχή. Εἶχε μεγάλη κλίση στὴ μηχανική, κι ἀγαποῦσε ὑπερβολικὰ νὰ δουλεύῃ τὸ σίδερο, τὸ μπρούτζο καὶ τὰ ἄλλα μέταλλα. Κατασκεύασε ὁ ἴδιος μερικὰ ἐργαλεῖα, καὶ τὸ εἶχε παιχνιδι νὰ διορθώσῃ μιὰ βίδα, μιὰ κλειδωνιά ἢ κάτι τέτοιο.

Ὁ Δαβίδ γύρισε καὶ ξαναγύρισε τὸ ρολοῖ στὰ χέρια του. Στὸ τέλος μουμούρισε, — γιὰτὶ δὲν ἔλεγε ποτὲς του πολλὰ:

— Δὲν ἀξίζει τίποτα... Εἶναι παλιό... Ἀπὸ ποῦ τὸ πῆρες;

Τοῦ εἶπα πὼς μοῦ τὸ χάρισε ὁ νουνός μου.

Ὁ Δαβίδ μὲ κοίταξε μὲ τὰ μικρὰ σταχτιὰ μάτια του, πού φαινότανε νὰ γλυστροῦνε κάτου ἀπ' τὰ βλέφαρά του.

— Ὁ Ναστάσης;

— Ναι.

Ὁ Δαβίδ ἄφησε τὸ ρολόι στὸ τραπέζι καὶ μοῦ γύρισε τὴν πλάτη, χωρὶς νὰ πῆ ἄλλο τίποτα.

— Σὰ νὰ μὴ σοῦ καλοφαίνεται; ρώτησα.

— Ὅχι δὲν εἶναι αὐτό. Μὰ στὴ θέση σου, δὲ θὰ δεχόμουν αὐτὸ ἄπ' τὸ Ναστάση.

— Γιατί;

— Γιατὶ εἶναι ἓνας παλιόθρωπος καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑποχρεώνεται κανεὶς σ' ἓνα παλιόθρωπο. Βέβαια θὰ τὸν φχαρίστησες. Βάνω στοίχημα πὼς τοῦ φλίησες καὶ τὸ χέρι.

— Ναι, ἢ θεῖά μου μὲ ἀνάγκασε.

Ὁ Δαβίδ χαμογέλασε μὲ τὸ συνειθισμένο του χαμόγελο, ποῦ ἔμοιαζε μ' ἓνα κούνημα τῆς μύτης. Ποτὲς δὲν εἶχε ξεκαρδιστῆ στα γέλοια. Θαρροῦσε πὼς τὸ γέλιο φανέρωνε κουταμάρα.

Τὰ λόγια τοῦ Δαβίδ, τὸ βουδὸ χαμόγελό του, μὲ συγκίνησαν βαθειά. «Δὲν τοῦ ἀρέσει ὅ,τι ἔκαμα, σκέφτηκα. Μπορεῖ νὰ φαίνομαι κ' ἐγὼ κακὸς στὰ μάτια του. Αὐτὸς ποτὲς δὲ θὰ ἔξεπερτε τόσο. Ποτὲς δὲ θὰ δεχότανε δῶρο ἀπ' τὸ Ναστάση. Τὸ λοιπὸ τί ἔπρεπε νὰ κάμω; Νὰ τὸ ξαναγυρίσω; Ἄδύνατο».

Δοκίμασα νὰ καταφέρω τὸ Δαβίδ νὰ μιλήσῃ. Ἦθελα νὰ ἔχω τὴ γνώμη του. Ἀποκρίθηκε πὼς δὲν εἶχε γνώμη νὰ μοῦ δώσῃ, καὶ πὼς ἄλλο δὲν εἶτανε παρὰ νὰ κάμω ὅ,τι μ' ἀρέσει. Ὅ,τι μ' ἀρέσει; Δὲ μοῦ κατέβαινε καμιά ἰδέα σ' αὐτὴ τὴν περίσταση. Ὅλη τὴ νύχτα δὲν ἔκλεισα μάτι καὶ τὸ μυαλό μου εἶτανε σκοτισμένο. Λυπόμουν νὰ χωριστῶ ἀπὸ τὸ ρολόι μου. Τὸ ἔβαλα σὲ θέση ποῦ νὰ τὸ φτάνω ἀπλώνοντας τὸ χέρι μου, πολὺ κοντὰ στὸ κρεβάτι μου, γιὰ ν' ἀκούω τὸ ἀγαπημένο μου τικ-τάκ. Ἦ σκέψη ὅμως πὼς ὁ Δαβίδ μ' ἔβλεπε τώρα μὲ καταφρόνια — καὶ χωρὶς ἄλλο ἔτσι εἶτανε — μὲ τάραζε. Κατὰ τὰ χαράματα πήρα μιὰ ἀπόφαση. Μοῦ κόστισε μὰ τὴν ἀλήθεια μερικὰ δάκρυα..., ὅμως μπόρεσα νὰ κοιμηθῶ. Μόλις ξύπνησα, ντύθηκα γρήγορα καὶ πετάχτηκα στὸ δρόμο. Εἶχα ἀποφασίσῃ νὰ δώσω τὸ ρολόι μου στὸν πρῶτο ζητιάνο ποῦ θὰ τῆχανε μπροστά μου.

IV

Δὲν πήγα πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μου γιὰ νὰ βρῶ ὅ,τι γύρευα. Ἀντάμωσα ἓνα παιδί τοῦ δρόμου κουρελιάρικο, ξυπόλυτο, καμιά δεκαριά χρονῶ, ποῦ τὸ ἔβλεπα πολλὰς φορές κάτου ἀπ' τὰ παράθυρά μας. Ἐτρεξα, καὶ χωρὶς νὰ τοῦ ἀρήσω καιρὸ νὰ καλονιώσῃ, τοῦ ἔδειξα τὸ ρολόι μου. Ὁ μάγκας ἀνοιξε τόσα τὰ μάτια του, ἔβαλε ἀμέσως τὸ ἓνα χέρι του στὸ στόμα σὰ νὰχε κάψει τὰ δάχτυλά του καὶ μοῦ ἀπλωσε τὸ ἄλλο.

— Πάρε γλήγορα, πάρε γλήγορα, τοῦ φώναξα. Εἶναι δικό μου. Σ' τὸ δίνω. Νὰ τὸ πουλήσῃς καὶ ν' ἀγοράσῃς—ν' ἀγοράσῃς—ὅ,τι θέλεις. Γεῖά σου.

Τοῦ ἔβαλα θέλοντας καὶ μὴ στὸ χέρι τὸ ρολόι καὶ ἔτρεξα μ' ὄλη μου τὴ γληγοράδα κατὰ τὸ σπίτι μας. Στάθηκα μιὰ στιγμή στὸ μισοάνοιγμα τῆς πόρτας τῆς κρεβατοκάμαράς μας καὶ τότες κρατώντας τὴν ἀναπνιά μου, σήμωσα περπατώντας στὶς μύτες

τὸν ποδιῶν μου τὸ Δαβίδ, ποῦ εἶχε ντυθῆ πιά καὶ χτένιζε τὰ μαλλιά του.

— Ἐέρεις τί, Δαβίδ; ἀρχισα πασκίζοντας νὰ κάμω τὸν ἀδιάφορο. Πάει τὸ ρολόι τοῦ Ναστάση.

Ὁ Δαβίδ σήκωσε τὸ κεφάλι, μὲ κοίταξε, καὶ πέρασε τὴ βούρτσα στὰ μαλλιά του.

— Ναι, ξαναεἶπα μὲ τὴν ἴδια ἡσυχία, τὸ ἔδωσα. Βρήκα ἓνα φτωχόπαιδο τῆς γειτονιάς, κι αὐτὸ τὸ ἔχει τώρα.

Ὁ Δαβίδ ἄφησε τὴ βούρτσα στὴν τουαλέττα.

— Μπορεῖ νὰ τὸ πουλήσῃ, ξακολούθησα, καὶ ν' ἀγοράσῃ τίποτα χρήσιμο μ' αὐτὰ τὰ λεφτά, γιατί μοῦ φαίνεται πὼς κάμποσα θὰ τοιμπήσῃ.

Σώπασα.

Ἦτοτερα ἀπὸ λίγο.

— Καλὰ ἔκαμες, εἶπε ὁ Δαβίδ.

Κι ἀφοῦ στριφογύρισε, μπήκε στὴν κάμαρα τῆς μελέτης μας, ὅπου τὸν ἀκολούθησα.

— Μὰ, ἀν σὲ ρωτήσουνε τί τὸ ἔκαμες; ρώτησε ξαναγυρίζοντας.

— ὦ! θὰ πῶ πὼς τὸ ἔχασα, ἀποκρίθηκα μὲ ἀφροντισιά.

Κεῖνη τὴ μέρα, δὲν ἔγινε λόγος πιά μεταξὺ μας γιὰ τὸ ρολόι, καταλάβαινα ὅμως πὼς ἔχει μόνον φχαριστήθηκε ὁ Δαβίδ, μὰ πὼς ἀκόμα μ' ἔχτιμούσε καὶ μὲ θάμαζε.

V

Δυὸ μέρες περάσανε δίχως κανεὶς νὰ σκεφτῆ τὸ ρολόι. Ὁ πατέρας μου εἶχε κάμποσα μπερδέματα καὶ στενοχώριες μὲ ἓνα τοῦ πελάτη καὶ κάθε ἄλλο παρὰ νὰ θυμηθῆ ἔμένα καὶ τὸ ρολόι μου. Μὰ ἐγὼ δὲν μπορούσα νὰ τὸ βγάλω ἀπ' τὸ νοῦ μου. Ἦ ἔχτιμηση τοῦ Δαβίδ δὲ μὲ παρηγοροῦσε τέλεια γιὰ τὸ χάσιμο, μάλιστα ἀφοῦ δὲν εἶχε κάνει καὶ πολὴ λόγο γι' αὐτὸ μου τὸ φέρσιμο. Μιά φορὰ μόνον, εἶπε στὰ πεταχτά πὼς δὲν περίμενε τόση ἀποφασιστικότητα ἀπὸ μέρος μου. Βέβαια, ἢ θυσία μου δὲν ἔπιασε τόπο καὶ ἢ ἰκανοποίηση ποῦ ἀιστανόμουν δὲν ἀρκοῦσε νὰ μὲ ἀποζημιώσῃ γιὰ ὅ,τι εἶχα χάσει.

Καὶ νὰ ποῦ στὸ μεταξύ, ἔρχεται σπῆτι μας, ἓνας συμμαθητῆς μας, γιὸς ἐνὸς γιατροῦ ἀπὸ τὴν πολιτεία, ποῦ περηφανεύονταν πὼς εἶχε ἀπ' τὴν γιαιγιά του ἓνα ρολόι καὶ ποῦ δὲν εἶτανε ἀσημένιο μὰ μονάχα μπρούντζινο. Δὲν κρατήθηκε πιά, τόσο πειράχτηκα μὲ τὴν περηφάνεια του, ποῦ βγήκα στὴ στιγμή γιὰ νὰ βρῶ τὸ φτωχόπαιδο μὲ τὸ ρολόι μου. Τὸ ξαναβρήκα ἀμέσως ἐπαιξε τὸ κότσι μὲ ἄλλους μάγκες μπροστὰ στὴν ἐκκλησιὰ. Τὸ φώναξα κατὰ μέρος καὶ, λαχανιασμένος, μὲ στενοχώρια, τοῦ εἶπα πὼς στὸ σπῆτι μου θυμώσανε μαζί μου γιατί ἔδωσα τὸ ρολόι μου, καὶ πὼς ἀν μοῦ τὸ ἔδινε πίσω θὰ τοῦ τὸ πλέρωννα. Εἶχα πάρει μαζί μου ἓνα παλιὸ ρούδι ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ἐλιζαμπέτας, ποῦ εἶτανε ὄλη μου ἢ περιουσία.

— Δὲν τὸ ἔχω πιά τὸ ρολόι σου, ἀποκρίθηκε τὸ παιδί, κοιτώντας με, δακρυσμένο καὶ μὲ κάποιον θυμὸ· ὁ πατέρας μου τὸ εἶδε στὰ χέρια μου, τὸ πήρε καὶ στερνὰ μὲ ξυλοφόρτωσε στὰ γερά· εἶπε πὼς τὸ

ἐκλεψε καὶ πῶς κανεὶς δὲν εἶτανε τόσο τρελλὸς νὰ μοῦ δώσῃ ἓνα ρολόι.

— Πῶς λένε τὸν πατέρα σου;

— Τὸν πατέρα μου; Τροφιμίτς.

— Καλά. Καὶ τί δουλειὰ κάνει;

— Εἶτανε στρατιώτης. Κι ἄ ρωτᾶς τ' εἶναι τώρα;

Ἔ! τίποτα διορθώνει παλιὰ παπούτσια καὶ τοὺς βάνει καινούρια τακούνια. Αὐτὸ κάνει.

— Ποῦ κάθεται; Πήγαινε με σπίτι σου.

— Ἀμέσως. Μὰ θὰ πῆς στὸν πατέρα μου πῶς τοῦ λόγου σου μοῦ ἔδωσες τὸ ρολόι, δὲν εἶναι ἔτσι; Ἄλλο δὲν κάνει παρὰ νὰ μοῦ τὸ χτυπᾷ. «Ἄχ! κλέφτη! κλέφτη!» λέει. Καὶ ἡ μητέρα τὰ ἴδια μοῦ φωνάζει: «Πῶς κατάντησες κλέφτης μωρέ;»

Πήραμε τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι του, μιὰ βρωμοκαλύδα στὸ βάθος τῆς αὐλῆς κάποιας ρειπιασμένης φάμπρικας ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ εἶχε καταστραφεί ἀπὸ μιὰ πυρκαγιά. Ὁ ἀπόστρατος φαντάρης εἶτανε ἄθροπος ψηλός, ἀλύγιστος, γιοματός νεύρα, μὲ κόκκινες φαβορίτες, μὲ γένεια στὸ σαγόνι, καὶ ὄλο ζαρωματιὰς στὸ μέτωπο καὶ στὰ μάγουλα. Ἡ γυναίκα του φαινότανε πιδὸ γριὰ ἀπ' αὐτόνε. Εἶχε μικρὰ κόκκινα μάτια ποῦ ἀνοιγόκλειναν ἀνήσυχτα στὴ φουσκωμένη κι ἀκάθαρτη μούρη της. Καὶ οἱ δύο τοὺς φοροῦσαν βρώμικα κουρέλια ἀντὶς γιὰ φορέματα.

Ἐήγησα τὴν αἰτία τοῦ ἐρχομοῦ μου στὸν Τροφιμίτς, ποῦ μὲ ἄκουσε σιωπηλά, χωρὶς νὰ πᾶψῃ νᾶχῃ στηλωμένα ἀπάνου μου τὰ ἤλιθα μάτια του.

— Νὰ πάρ' ἡ δρογγή! μουρμούρισε ὕστερα μὲ βραχνή φωνή. Ὡραία διαγωγή γι' ἀθρώπους καθὼς πρέπει. Ἄν ὁ Πιέτκας, ἔπως λές, δὲν ἐκλεψε τὸ ρολόι, τὸ λοιπὸ! νὰ τὰ σάξῃς μαζί του. Δὲν εἶναι παιδί ποῦ κοροϊδεύει! εὐκολα! Ἄν ὁμως τὸ ἐκλεψε, ὦ! τότες! ἄς προσέξῃ καλά. Θὰ φάῃ τῆς χρονιάς του. Καὶ κούνησε τὸ χέρι του σὰ νὰ ἔπερτε διπλαρὶ ἀπὸ σπαθλ... Ὁμπρός. Ἡ δουλειὰ δὲ μοῦ φαίνεται καθαρή!

Τελείωσε βλαστημώντας μὲ χοντρή φωνή. Ὁ Τροφιμίτς δὲν καταλάβαινε φαίνεται πῶς ἔγινε τὸ πράμα.

— Ἄ θέλῃς νὰ μοῦ δώσῃς τὸ ρολόι, εἶπα, μὴ τολμώντας νὰ τοῦ μιλήσω ἀλλοιώτικα παρὰ καθὼς σ' ἓνα ἑμοῦ μου ἂν καὶ εἶτανε πολὺ παρακατιανός, θὰ φχαριστηθῶ πολὺ νὰ σοῦ τὸ πλερώσω ἓνα ρούβλι. Δὲν πιστεύω νὰ κοστίζῃ περισσότερο.

— Χά! Χά! μουρμούρισε ὁ Τροφιμίτς, πάντα μπερδεμένος καὶ ξακολουθώντας νὰ μὲ τρώῃ μὲ τὰ μάτια του σὰ νὰ εἶμουν ἀξιοματικός του. Τί ὁμορφα ποῦ τὰ λές! Σώπα τὸ λοιπὸν, Οὐλιάνια, φώναξε μὲ θυμὸ στρίβοντας πρὸς τὴ γυναίκα του, ποῦ ἀνοίγει τὸ στόμα νὰ μιλήσῃ. Νὰ τὸ ρολόι, ξανάπε, ἀνοίγοντας τὸ συρτάρι τοῦ τραπεζιοῦ, πάρε το ἀφοῦ εἶναι δικό σου μὰ τὸ ρούβλι τί χρειάζεται;

— Πάρε το, μωρὲ Τροφιμίτσα, πάρε τὸ ρούβλι, ἀσυλλόγιστε! στρίγγλισε ἡ γυναίκα. Μὰ τὴν ἀλήθεια, ὁ γεροξεκουτιάρης ἔχασε τὰ μυαλά του. Θέλει νὰ κάνει τὸν περὴφανο ἐνῶ δὲν ἔχει πεντάρα τσακισμένη στὴν τσέπη του. Κρίμας ποῦ εἶσυνα καὶ στρατιώτης. Μοιάζεις σὰ βρεμένη κότα. Πάρε λοιπὸν τὸν παρὰ ἀφοῦ δίνεις τὸ ρολόι.

— Μάζεψε τὴ γλώσσα σου, παλιόγρια, εἶπε ὁ γεροστρατιώτης. Ἀπὸ πότε οἱ γυναῖκες ἐδῶ μέσῃ κάνουν τὸν κόπορα; Ἐγώ, μωρὲ, εἶμαι ὁ ἀφέντης. Ὅ,τι λέει αὐτὴ, εἶπε σὲ μένα, τὸ κάνει γιὰ νὰ δεῖξῃ πῶς κάτι εἶναι. Πιέτκα, κάτσε ἡσυχᾶ γιὰ νὰ μὴ σοῦ σπάσω τὰ πλευρά. Νὰ τὸ ρολόι.

Ὁ Τροφιμίτς ἔκαμε νὰ μοῦ τὸ δώσῃ μὰ χωρὶς νὰ τ' ἀφήνῃ ἀπ' τὸ χέρι του. Χαμήλωσε τὰ μάτια μιὰ στιγμὴ γιὰ νὰ σκεφτῆ, ἔπειτα ξανασηκωνόντας τα, φώναξε ἀπότομα σὰ νὰ ξέσπασε ὁ θυμὸς του:

— Ποῦ εἶναι λοιπὸν κείνο τὸ ρούβλι;

— Νὰ το! νὰ το! ἀποκρίθηκα βγάνοντας γλήγορα τὸ ρούβλι ἀπὸ τὴν τσέπη μου.

Δὲν τὸ πῆρε μὰ ξακολούθησε νὰ στηλώνῃ ἀπάνου μου τὰ μάτια του. Ἔβαλα τὸ ρούβλι στὸ τραπέζι. Τὸ ἔριξε στὸ συρτάρι, μοῦ πέταξε τὸ ρολόι σὰν περιφρονητικὰ καὶ γυρίζοντας ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, χτύπησε τὸ πόδι καὶ μουρμούρισε ἀνάμεσα στὰ δόντια του κοιτάζοντας τὴ γυναίκα καὶ τὸ γιό του:

— Κουταμάρες!

Ἡ Οὐλιάνια μάσησε κάτι λόγια ποῦ δὲν τὰ πῆρε καλὰ τ' αὐτὶ μου, γιατί βρισκόμουν κιάλας στὴν ἄλλη ἄκρη. Πετάχτηκα ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα στὸ δρόμο. Ἐχῶσα τὸ ρολόι βαθιὰ στὴν τσέπη μου καὶ σφίγγοντάς το στὸ χέρι μου, πήρα τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου.

VI

Εἶχα πάλι τὸ ρολόι μου μὰ διόλου δὲν εἶμουν φχαριστημένος. Εἶχα ἀποφασίσει νὰ μὴν τὸ φορέσω, γιατί πρώτα ἀπ' ὅλα ἔπρεπε νὰ κρύψω ἀπ' τὸ Δαβὶδ ὅ,τι ἔκαμα. Τί θάλεγε γιὰ τὸ χαρακτήρα μου; Δὲν μπορούσα κιάλας νὰ βάλω τὸ καταραμένο αὐτὸ ρολόι σ' ἓνα ἀπ' τὰ συρτάρια τοῦ κομοῦ μας, γιατί ὅλα τὰ εἶχαμε μαζί. Ἀναγκάστηκα νὰ τὸ κρύψω ἀπάνου ἀπὸ ἓνα ντουλάπι, ἔπειτα τοῦ ἄλλαξα θέση καὶ τὸ ἔβαλα κάτου ἀπὸ τὸ στρώμα μου, ὕστερα πίσω ἀπὸ τὴν σόμπα μὰ δὲν μπόρεσα νὰ γελᾶσω τὸ Δαβὶδ. Μιὰ μέρα εἶχε κατεβῆ στὴ χώρα, δὲ θυμῶμαι πιά γιὰ τί δουλεῖα του, καὶ λογάριας πῶς δὲ θὰ γύριζε σύντομα. Ἐέχῶσα τὸ ρολόι μου ἀπ' τὸν κρυφώνα του, κάτου ἀπὸ ἓνα σκαλί τῆς ξυλένιας σκάλας μας, καὶ τοιμαζόμουν νὰ γυαλίσω τὸ ἀσημένιο καπάκι του μ' ἓνα παλιὸ πέτσινο γάντι. Ἐάφνου ὁ Δαβὶδ παρουσιάστηκε στὴν πόρτα. Εἶμουν τόσο σαστισμένος ποῦ λίγο ἔλειψε νὰ μοῦ πέσῃ τὸ ρολόι. Ὑστερα, κατακόκκινος, ἔφαχνα στὴν τσέπη τοῦ γελέκου μου, πασιζώντας νὰ κρύψω τὸ ρολόι μου καὶ δὲν τὸ κατάφερα. Ὁ Δαβὶδ μὲ κοίταξε μὲ τὸ βουδὸ του χαμόγελο.

— Ποιὸς ὁ λόγος; εἶπε σὲ λίγο. Νομίζεις τὸ λοιπὸν πῶς δὲν ἤξερα ὅ,τι εἶχες τὸ ρολόι; Τὸ εἶδα τὴν ἴδια μέρα ποῦ τὸ ξανάφερες.

— Ἀλήθεια, πῆγα νὰ πῶ πνίγοντας τὴν ταραχὴ μου, ἀλήθεια...

Ὁ Δαβὶδ σήκωσε τοὺς ὦμους.

Τὸ ρολόι εἶναι δικό σου. Ἔσαι λεύτερος νὰ τὸ κάμῃς ὅ,τι θέλεις.

Μ' αὐτὰ τὰ ξερὰ λόγια ἔφυγε καὶ μ' ἄφησε. Εἶμουν ἀπελπισμένος.

Χωρίς άλλο τώρα ὁ Δαβὶδ με περιφρονοῦσε.

— Δὲ βαστῶ ἄλλο, θὰ τοῦ δείξω πῶς ἔχει ἀδικο, σκέφτηκα, καὶ τρίζοντας τὰ δόντια, ἔφυγα. Βρήκα πὶδ ἔξω τὸ μικρὸ μας δουλάκι τὸ Γιούσκα καὶ τοῦ ἔδωσα τὸ ρολόι. Στὴν ἀρχὴ δὲν τὸ ἤθελε· μὰ τοῦ εἶπα πῶς ἂ δὲν τὸ ἔπαιρνε, θὰ τὸ ἔκανα συντρίμμα ποδοπατώντάς το, ἢ πῶς θὰ τὸ πετοῦσα στὴν καταδόθρα. Σκέφτηκε μίᾳ στιγμῇ, ἔσκασε τὰ γέλια καὶ πῆρε τὸ ρολόι. Ξαναμπήκα στὴν κάμαρά μας ἔπου βρήκα τὸ Δαβὶδ νὰ διαβάζῃ. Τοῦ εἶπα ὅ,τι ἔκαμα. Δὲ σήκωσε τὰ μάτια, χαμογέλασε καὶ σηκώνοντας τοὺς ὤμους, ξαναεἶπε πῶς τὸ ρολόι ἀφοῦ εἶταν δικό μου, εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ τὸ κάμω ὅ,τι θέλω. Ἔννοῦσα ἔμως πῶς λιγότερο με περιφρονοῦσε. Εἶμουνα κατάβαθα πολὺ φχαριστημένος πού δὲν μποροῦσε νὰ με μαλώσῃ. Δὲ θὰ με κατηγοροῦσε πιά γιὰ τὸ χαραχτήρα μου. Δὲ θὰ με μάλωνε πιά πού δέχτηκα τὸ καταραμένο αὐτὸ δῶρο ἀπὸ τὸν ξορκισμένο κουνό μου. Ὅσο γιὰ τὸ ἴδιο τὸ ρολόι, ὄχι μόνο δὲν τὸ λυπόμουν, μὰ τὸ συχαινόμουν, καὶ δὲν μποροῦσα νὰ νοιώσω πῶς μοῦ κατέβηκε νὰ πάω νὰ τὸ ζητήσω ἀπὸ ἕναν ἄθροπο ὅαν τὸν Τροφίμιτς, πού μοῦ τὸ πέρασε κιάλας γιὰ ρουσφέτι.

Ἵστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ, σπουδαία εἰδηση ἀκούστηκε. Ὁ αὐτοκράτορας Παῦλος πέθανε καὶ ὁ γιός του Ἀλέξαντρος, πού περνοῦσε γιὰ καλὸς καὶ πονοσιάρης, ἀνέβηκε στὸ θρόνο. Τὸ νέο αὐτὸ συγκίνησε βαθιὰ τὸ Δαβὶδ. Μία πιθανότητα, πῶς θὰ ξαναδῆ σὲ λίγο τὸν πατέρα του ἐρχότανε ὀλοένα στὸ μυαλό του. Ἀκόμα κι ὁ πατέρας μου ὁ ἴδιος ἔδειχνε πῶς χαίροτανε. «Οἱ ξορκισμένοι θὰ γυρίσουν δίχως ἄλλο ἀπὸ τὴ Σιβηρία κ' ἔτσι ὁ ἀδερφός μου Γιεγκόρης τὴ γλυτώνει» ἔλεγε τρίβοντας τὰ χέρια, καὶ συνοδεύοντας τὰ λόγια του μ' ἕνα βήχα ἰδιαίτερο σὰ νὰ ἤθελε νὰ κρύψῃ κάποια στενοχώρια. Ὁ Δαβὶδ καὶ γὼ ριχτήκαμε γιὰ καλὰ στὸ διάβασμα κι ἀφήσαμε τὸν περίπατό μας. Καθόμαστε ἕλη μέρα σὲ μιὰ γωνιά, λογαριάζοντας τοὺς μῆνες, τίς μέρες, πού μᾶς χωρίζαν ἀκόμα ἀπὸ τὸ Γιεγκόρη, λέγοντας σὲ ποῦ μέρος θὰ τοῦ γράφαμε, τί ἐτοιμασίες θὰ κάναμε γιὰ νὰ τὸν δεχτοῦμε καὶ πῶς θὰ περνούσαμε σὰ θὰ γύριζε. Ὁ Γιεγκόρης εἶταν ἀρχιτέχτονας. Ἵστερα ἀπὸ πολλὰ συμφωνήσαμε πῶς ἔπρεπε νὰ μείνῃ γιὰ πάντα στὴ Μόσκα καὶ κεὶ νὰ χτίσῃ ἕνα μεγάλο λαϊκὸ σχολεῖο. Φυσικὰ θὰ εἴμαστε οἱ πρῶτοι πρῶτοι μαθητές του. Κ' ἔτσι ξεχάσαμε τὸ ρολόι, τόσο τὸ περισσότερο πού ὁ Δαβὶδ εἶχε ἄλλα πράματα στὸ νοῦ του, καθὼς θὰ δοῦμε παρακάτω.

VII

Ἐνῆ Εἰς πρῶ — τὴν ὥρα πού θὰ κολατσίζαμε — καθόμουν κοντὰ στὸ παράθυρο, καὶ συλλογιόμουν τὸ γυρισμὸ τοῦ θείου μου. Ἐξω τὸ ἀπριλιάτικο ποῦσι ἔλυωνε στὸν πρῶτο ἀνοιξιάντικο ἥλιο. Ἐάφνου ἡ Πουλχερία Πετρόβνα χούμηξε μέσ' τὴν κάμαρα. Στὶς καλὲς τῆς στιγμῆς εἶταν σερπετή, ἀνακατοσούρα, γκρινιάρη, κουνώντας τὰ μακριὰ τῆς χέρια· μὰ τώρα μπήκε σὰ σίφουνας.

— Πήγαινε νὰ βρῆς τὸν πατέρα σου γλήγορα, φώναξε. Ντροπὴ σου παλιόπαιδο! Θὰ δῆς τί σὲ περιμένει! Ὁ Ναστάσης Ναστάσιτς ὄλα τ' ἀνακάλυψε. Ἔλα μωρέ! Σὲ περιμένει ὁ πατέρας σου.

Χωρὶς νὰ καταλάβω τί ἤθελε νὰ πῆ ἡ θειά μου, τὴν ἀκολούθησα. Μόλις μπήκα στὸ σαλόνι, εἶδα τὸν πατέρα μου, ἀναμαλλιασμένο, ν' ἀδρασκελᾷ τὴν κάμαρα. Ὁ Γιούσκας, κλαίγοντας, ἔστεκε ὀρθὸς κοντὰ στὴν πόρτα. Σὲ μιὰ καρτέκλα, στὴ γωνιά, καθότανε ὁ νουνός μου πού τὰ φουσκωμένα ρουθόνια του καὶ τὰ γυαλιστερά του μάτια δείχνανε χαρὰ ἀνακατεμένη με κακία.

Σίμωσα. Ὁ πατέρας μου γύρισε.

— Τοῦ λόγου σου εἶσαι πού ἔδωσες τὸ ρολόι στὸ Γιούσκα; Ἐμπρός, μίλησε.

Κοίταξα τὸ μικρὸ δουλάκι.

— Μίλησε λοιπόν! Εἶπε ξανά ὁ πατέρας μου, χτυπώντας τὸ πόδι.

— Ναι, ἀποκρίθηκα.

Μόλις ξεστόμισα τὸ μονοσύλλαβο αὐτόνε λόγο, δέχτηκα ἕνα φοβερὸ μπάτσου γιὰ μεγάλη ἔκταση τῆς θειάς μου, πού φανέρωνε τὴ χαρὰ τῆς μὲ ἕνα γκλουγκλοῦ στὸ λαιμὸ σὰ νὰ εἶχε καταπιεῖ ζεστὸ τσάι. Ἡ ματιὰ τοῦ πατέρα μου στηλώθηκε στὸ Γιούσκα.

(Ἀκολουθεῖ)

(Μετάφραση δ. ΙΟΥΛΙΑΣ ΔΗΜ.)

ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀρχομένον προσεχῶς τῶν συναυλιῶν τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ὁδείου ἐν τῷ Δημοτικῷ Θεάτρῳ Ἀθηνῶν, παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ τοῦ παρελθόντος ἔτους, οἱ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀνανεώσωσι τὴν συνδρομὴν των, ὅπως εὐαρεστούμενοι δηλώσωσι τοῦτο εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ὁδείου μέχρι τῆς 10 Νοεμβρίου.

Ἐγγραφαὶ νέων συνδρομητῶν γίνονται μέχρι τῆς 20ῆς Νοεμβρίου καθ' ἑκάστην 10—12 π. μ. καὶ 4—7 μ. μ. ἐν τῷ Γραφεῖῳ τοῦ Ὁδείου.

Τιμαὶ Συνδρομητῶν

διὰ τὰς ἑξ συναυλίαις, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ φόρου.

Θεωρεῖα Α' σειράς μετὰ 5 εἰσόδων Δρ. 99.—

Διὰ τοὺς περιπλέον τῶν πέντε Δρ. 3.30

κατ' ἄτομον δι' ἑκάστην συναυλίαν.

Θεωρεῖα Β' σειράς μετὰ 5 εἰσόδων » 66.—

Διὰ τοὺς περιπλέον τῶν πέντε Δρ. 2.80

κατ' ἄτομον δι' ἑκάστην συναυλίαν.

Πλατεία, κατ' ἄτομον » 13.20

Τιμαὶ μὴ Συνδρομητῶν

Δι' ἑκάστην συναυλίαν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ φόρου.

Θεωρεῖα α' σειράς μετὰ 5 εἰσόδων Δρ. 22.—

διὰ τοὺς περιπλέον τῶν 5, κατ' ἄτομον » 3.30

Θεωρεῖα β' σειράς μετὰ 5 εἰσόδων » 16.50

διὰ τοὺς περιπλέον τῶν 5 καὶ κατ' ἄτομον » 2.80

Πλατεία κατ' ἄτομον » 3.30

Θεωρεῖα γ' σειράς κατ' ἄτομον » 1.10

Ἵπερφον » 0.50

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΦΥΛΛΟ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΟ

Φίλε «Νουμά»

....."Ἦθελα νάξερα τὴ γνώμη σου καὶ νὰ πάρω τὴ συμβουλὴ σου σκετικὰ μ' ἓνα ζήτημα. Λογαριάζω λοιπὸν νὰ βγάλω ἓνα φύλλο μικρὸ, φύλλο ἀποκλειστικὸ γιὰ τὸ λαό. Νὰ τυπῶν μέσα τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὰ διδάγματα ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τοῦτο, νὰ τυπῶν κάπια ἱστορικὰ κομμάτια, νὰ τυπῶν κάμποσες λέξεις γιὰ τὴ ζωὴ τὴν τρεχοῦμενη, σὲ δυὸ λόγια, νὰ βοηθῶ τὸ λαὸ μὲ τὴ δύναμη τὴ δική μου — κι ὅσωνε ἔχουν τὴν εὐκαρίστηση νὰ συνεργαστοῦν — στὴ θρησκεία του, στὸν ἔθνισμό του, στὶς σκέψεις του γιὰ τὸ σήμερον, στὶς ἐλπίδες του γιὰ τὸ αὔριον, ἓνα εἶδος «Πάτρια» — νὰ ποῦμε — μὰ, βέβαια, μ' ἄλλες ἀντιλήψεις, μ' ἄλλο πνεῦμα, καὶ στὴ γλώσσα τὴ σημερινή.

"Ἄ βγει αὐτὸ τὸ φύλλο, πρώτη φορὰ — σκεδὸν — δικὰ μου γραμμένα θὰ προβάλλουνε στὸ κοινό. Τὸ σπουδαιότερον, ξέρω πὼς ἔχουμε ζήτημα γλωσσικόν, ζήτημα ἐργατικὸ καὶ κάποια ἄλλα σκετικὰ ζητήματα μικρότερα, καὶ δὲ θάθελα νὰ βλαφτοῦν ἀπτὰ τὰ ζητήματα, ἔστωντας καὶ τόσο δά, μὲ ἀστοχὴ χρῆση τῆς γλώσσας ἢ μὲ λάθη στὶς σκέψεις, στὶς κρίσεις καὶ σ' ἄλλο ἄλλο ἔργο. Καὶ γι' ἀπτὸ ἀποτείνομαι σὲ σένα καὶ ζητῶ τὴ δική σου τὴ γνώμη, ἐπειδὴ ἐσὺ εἶχες τὴν πρωτοβουλία νὰ καταπιαστεῖς πρῶτος ἀπ' ἑλούς κι ἀληθινὰ ἀπτὰ τὰ ζητήματα.

Μὲ ὑπόληψη

Σ.

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ». — Ὁμοῦς κι ὁ Θεὸς βοηθός. Νά, ἡ συμβολή μας. Ὅσο γιὰ τἄλλα, μὲ τὴν καιρὸ θάρσθητε. Ὅποιος φοβᾶται πὼς θὰ βλάψει, φυλάγεται καὶ ποτὲ δὲ βλάπτει.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΚΟΗΘΕΙΑ

Khartum (Sudan) 3)16 Νοέβρη 1911.

Ἀγαπητὲ κ. Ταγκόπουλε,

Στὸ φύλλο τοῦ «Νουμά» τῶν 9 τοῦ Ὀκτώβρη εἶδα λίγες γραμμὲς σὲ ἀπάντησιν κάποιου Τριάστερου ἀπὸ τὸ Χαρτούμ, ποὺ πῆρε ἓνα κατεβατὸ τοῦ «Νουμά», καὶ σὰς ἔδωκε δῆλως γραμματόσημο κι ἀφοῦ τὸ γέμισε βροσιές.

Τὸ φύλλο αὐτὸ εἶτανε δικό μου καὶ ὁ κύριος

αὐτὸς τὸ ἔκλεψε ἀπὸ τὸ γραφεῖο μου καὶ τὸ ἀνοίξε κατὰ τὴν ἀπουσία μου.

Αὐτὸ, μὲ κείνο ποὺ ἔκαμε σὲ σὰς, φτάνουν νὰ χαρακτηρίσουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ποιότητα τῆς ἀνατροφῆς του.

Μπορεῖτε νὰ δημοσιέψετε τὸ γράμμα αὐτὸ, ἂν θέλετε, μὲ τὴν ὑπογραφή μου.

Δικός σας

M. Δ. Ρωσσίδης

ΤΟ ΣΤΕΡΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΣΟΛΒΕΓΙΑΣ

(Ἀπὸ τὸν Peer Gynt τοῦ Ibsen)

"Ἦσυχά — ἦσυχά κοιμοῦ, παιδί μου ἀγαπημένο,
Ἐνῶ θὰ σὲ κουνᾶω, ἐγὼ ξυπνητὴ θὰ μένω.

Τὸ παιδί στὰ γόνατα τῆς μάννας του εἶχε μείνει,
Κι ὅλη τὴ ζωὴ μαζί παιζαν αὐτὸ καὶ κείνη.

Τὸ παιδί ἀνακαύτηκε στὸ στήθος τῆς μητέρας
Ὅλη τὴ ζωὴ. Νὰ σὲ βλογήσῃ ὁ θεὸς Πατέρας!

Στὴν καρδιά μου τὸ παιδάκι τὸ ἔχα ἀναπαμένο
Ὅλη τὴ ζωὴ. Καὶ τώρα μοῦθαι κουρασμένο.

"Ἦσυχά — ἦσυχά κοιμοῦ, παιδί μου ἀγαπημένο,
Ἐνῶ θὰ σὲ κουνᾶω, ἐγὼ ξυπνητὴ θὰ μένω.

24.6.1906

II.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

"Ὅλ' οἱ φημεριδογράφοι τῆς Ἀθήνας τοῦτες τίς μέρες (ἀκόμα κι ὁ κ. Γιάνναρος!) τσαμπουνάνε γιὰ Σολωμὸ καὶ Βαλαωρίτη. «Ἡ γλώσσα τοῦ Σολωμοῦ καὶ Βαλαωρίτη, μάλιστα! Ἀλλὰ ἡ γλώσσα τῶν μαλλιαρῶν!» Πόσοι ἀπ' αὐτοὺς τοῖς χριστιανοῖς νῆχουνε ποτὲ πιάσει Σολωμὸ καὶ Βαλαωρίτη στὰ χέρια τους!

— Σκοτώθηκε κι ὁ Τσακιτζής, ὁ φοβερός ληστής τῆς Σμύρνης! Κράμα, γιατί τώρα οἱ διάφοροι Τσακιτζιδογράφοι τῆς Ἀθήνας θὰν τὸ γυρίσουνε στὴ φιλολογία, κι ἀλοῖμονο στὰ Ρωμαῖκα τὰ γράμματα!

— Στὸ τραγούδι τοῦ κ. Κώστα Γαζία (σελ. 581, στίχος 5) οἱ *σανάτες* γινίκανε *βαμάτες* καὶ παρακαλοῦμε νὰ διορθωθεῖ.

— Λάβαμε ἀπὸ τὴν Πόλη, καλοτυπωμένα στὸ τυπογραφεῖο τῆς «Ἀνατολῆς», τὰ «Τραγοῦδια» τοῦ συνεργάτη μας κ. Τῶνη Χρησιτίδη. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἔχουν τυπωθεῖ καὶ στὸ «Νουμά» καὶ διαβαστήκανε μὲ μεγάλη προσοχή. Γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ συνεργάτη μας θὰ γράψουμε ἀργότερα.

— Μᾶς σταλθήκανε ἀπὸ τὴν Πόλη ὅλα τὰντίτυπα τοῦ βιβλίου τοῦ Γ. Ἀβάζου «Ἀγκίθια καὶ Τριβόλοι» καὶ πουλοῦνται στὰ γραφεῖα μας μ' ἓ δραχμὴ. Τὸ βιβλίο ἀρχινᾷ μὲ «Ἀυτὸ λόγια» τοῦ Δ. Ταγκόπουλου κ' ἔχει μέσα τὰκόλουθα δηγήματα «Μπήκαν κλέφτες στὸ μοντρί—Τ' ἄστεια τοῦ κῆρ Γιάννη—Σύζυγος μασκαράς—Οἱ ἔρωτες τοῦ Καπετάνιου—Ὁ πάτερ Ἡλίας».

— Στο τελευταίο τεύχος του «Mercur de France» ο κ. Δ. Άστεριώτης (Philéas Lebesgue) μιλώντας για τη φιλολογική κίνηση του τόπου μας, αναφέρει επαινετικά και την «Ανέκδοτη πραγματεία του Α. Λασκαράτου για τη γλώσσα» που τυπώθηκε στους αριθμούς 439, 440 και 441 του «Νουμά».

— Στο φύλλο της Άλλης Κεριακής θα τυπώσουμε μία άριστοτεχνική μετάφραση των «Προορισμών» ποίησι το 31 από τα «Μικρά τραγούδια δίχως στίχους» του Charles Baudelaire.

— Της Μυρτιάτισσας που πρωτοδημοσιεύθηκε ποιήματα στον αριθ. 451 του «Νουμά», δημοσιεύτηκε και δυο καινούρια τραγουδάκια στα τελευταία «Παναθήναια». Τό ένα άπ' αυτά, «Στό χωριό» το τυπώνουμε και μεις έδω γιατί μās άρεσε:

Με καλοδέχτη το χωριό κ' οι χωριανές
σαν άδερφές μου δώσανε το χέρι
και δυο ολόγυρες γριές έλιές
τη θλίψη μου κοιμίζουν κάθε μεσημέρι.

Πρωί, προτού να λούση ο Ήλιος τα βουνά
γυρίζω στ' άκρογιάλια, στις ραχούλες,
μέ μάθανε τα μονοπάτια τα κρυφά
και οι παλιές έρειπωμένες εκκλησούλες.

Τις θύρες τους άνοιγω τις μαντιλατιές,
μέσα βαριά τα βήματά μου ήχούνε...
Και κει με τις μισοσβησμένες Παναγιές
πόσους καμούς δέν έχουμε να πούμε.

ΜΥΡΤΙΑΤΙΣΣΑ

— Νέα σε όλα της, και στην ύλη και στην ψυχή και στην όμορφιά, μās ήθε από την Άλεξάντρια ή Ξαναγεννημένη «Νέα Ζωή». Καταχαρήκαμε που την είδαμε. Νά μās ζήσει και να γεράσει — πάντα νέα.

= Νά, και τα περιεχόμενα του Α' φυλλαδίου. Πετρούλας Ψηλορείτη «Με κάθε θυσία» (δράμα). Στεφ. Ραμί «Χρέος». Ποιήματα Κ. Καβάφη, Κ. Ν. Κωνσταντινίδη, Κ. Παλαμά, Δ. Βουτυρά «Ο πεθαμένος φίλος». Ηενrik Ροπορρίδαν «Γκρέτα ή χηνοβοσκοπούλα». Τέχνη και Γράμματα από τους κ. κ. Β. Ε. Παυλίδη, Κάμελ Ραμασή, Μίμη Βάλσα κτλ. Θα βγαίνει κάθε μήνα, σε σαράντα το λιγώτερο σελίδες και ή χρονιάτικη συνδρομή της είναι είκοσι φράγκα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Δ. Η. Πόρος. Λάβαμε τη συνδρομή κ' εύχαριστούμε. — κ. Άγ. Ρωμ. Έτσι μάλιστα. Μπορούσε όμως να φονερωθείς και λόγου σου κι ο φίλος Μ. Δ. Δε θα σās τρώγαμε! — κ. Σ. Δούλεμα, δούλεμα χρειάζονται. Έγα δυο μάλιστα. είνανε πολύ καλά. Τούτο το μικρό, ή «Ζωή», μου άρεσε και το τυπώνουμε δώ.

Ζ Ω Η

Όλα της γής τα βότανα σου τάχω ποτισμένα
μα βου δέ μου μετάνιωσες...Μά τώρα και για μένα
θα νάβρω ένα βότανο να πιω να σε μισήσω...
Άχε νάβαι το βότανο φαρμάκι να μη ζήσω.

Πέρασε κανένα Σαβατόβραδο από το γραφείο.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ κ. Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

πουλιούνται στο γραφείο του «Νουμά»

Για την πατρίδα — Η καρδιά της Βασιλοπούλας (έκδοση λούσου, δεμένη, με είκονογραφίες του κ. Ν. Λύτρα και της κ. Σ. Λασκαρίδη) Δρ. 3,50.

Παραμύθε χωρίς όνομα (έκδοση λούσου κτλ) με είκονογραφίες του κ. Δ. Κωνσταντινίδη. Δρ. 3,50.

Τόν καρπό του Βουλγαροκτόνου (τόμοι 2, δεμένοι κτλ. με είκονογραφίες του κ. Δ. Κωνσταντινίδη) Δρ. 4,50. — Ο κάθε τόμος για το έξωτερικό με 25 λεπτά παραπάνου για τα ταχυδρομικά.

ΣΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,, ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΑΡΘΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούνται τάνδλουθα βιβλία προς ΜΙΑ δραχμή το ένα, έξδν από δυα είναι σημειωμένα με άλλες τιμές.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Η Ματιά». — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ο Μέγ' Άλέξαντρος». — ΒΑΡΛΕΝΤΗ, «Δόξα και Ζωή». — ΗΛΙΑ Η. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ, «Δάφνης και Χλόη» του Δόγγου. (μετάφρ.). — «Τίμωνας ο Μισάνθρωπος» του Λουκιανού (μετάφρ. λ. 50). — «Ο Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΔΦΗ, «Τά Τραγούδια του Άπρίλη» (Δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «Στοχασμοί περί της άνατροφής των παιδιών μας» (λ. 50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ, «Από τον Κόσμο του Σαλονιού». — ΑΡΙΓΓΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, «Φυλλάδες του Γερσώμμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγούδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τά Γεωργικά του Βεργίλιου» (λ. 50). — Σακούνταλα» του Καλλιόπας (δρ. 1). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» Δρ. 2). — ΜΑΝΩΔΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ, Τραγούδια για μία φωνή με πιάνο, και Μπαλάντες για πιάνο, το κομμάτι Δρ. 1. — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τά Τραγούδια του Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΛΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Το Βιολί». — ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ, «Ο έμπορος της Βενετίας» (Β' έκδοση). — ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Άθρώνιος Μηχανισμός». — Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ, «Σαλώμη» του Ο. Wilde (μετάφρ.). — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τά Παλιά και τά Καινούργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ, «Ο Άϊας» του Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παιδων Άγωγής» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπούνια». — Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανοί και Πεθαμένοι», — «Ο Άσωτος», — «Οι Άλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΛΗΝΤΑ «Από τους Θρόλους των Αιώνων», — «Γραμματική της Ρωμαϊκής Γλώσσας» (Α' έκδοση). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράματα): «Το Έκθετο», — «Δίχως Άκρογιάλι», — «Χτισμένο στον Άμμο». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Το Γλωσσικό Ζήτημα». — «Στη «Φοιτητική Συντροφιά» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «Μελάχρα».

Για το έξωτερικό, λ. 25 παραπάνου ο κάθε τόμος. ΤΟΜΟΙ παραμύθου του «ΝΟΥΜΑ» (έξδν από τον πρώτο που δέν υπάρχει κανένα του αντίτυπο) πουλιούνται δρ. 22 ο ένας για την Ελλάδα και φρ. γρ. 12.50 για το έξωτερικό.